

Міністерство освіти і науки України

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

С. М. Паршук

Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах

*методичні рекомендації до дистанційної
самостійної роботи студентів спеціальності
«Початкова освіта»*

Миколаїв

2021

Паршук С. М. Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах: [методичні рекомендації]. – 2021. – с.

Рецензенти:

Скопич А. В. – директор Миколаївської спеціалізованої школи 1 ст. №59 з поглибленим вивченням англійської мови;

Степанова Т. М. – декан факультету педагогічної та соціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

У методичних рекомендаціях до самостійної роботи студентів спеціальності 013 Початкова освіта подано планування занять з дисципліни «Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах», розкрито зміст лекційного та практичного курсів дисципліни, висвітлено окремі теоретичні питання, подано методичний коментар до виконання самостійних робіт студентами.

Матеріали призначено для викладачів, студентів педагогічних закладів III — IV рівнів акредитації зі спеціальності «Початкова освіта» за освітньо-кваліфікаційною програмою підготовки бакалаврів, а також учителів початкової школи.

ISBN 978-345-685-703-2

© Паршук С.М. – 2021

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ I. Теоретичні питання курсу «Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах»	
Структура програми навчального курсу «Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах» для закладів освіти III-IV рівнів акредитації	6
Розділ II. Лекційний курс навчання методики роботи в ДОТ	
Планування лекційних занять з навчального курсу «Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах»	8
Розділ III. Практичні заняття для закладів освіти III-IV рівнів акредитації	47
Контрольні питання з навчальної дисципліни «Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах»	
Список літератури для опрацювання	56

ПЕРЕДМОВА

Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти навичок і вмінь використання засобів, форм та методів виховання в різновікових групах.

Завдання курсу ознайомити майбутніх педагогів зі специфікою реалізації принципу наступності у навчально-виховній роботі закладів дошкільної і початкової освіти для подальшого використання у навчанні і вихованні дітей дошкільного віку і молодших школярів; вивчення методів прийомів і засобів виховної роботи в дитячих оздоровчих таборах (ДОТ); ознайомлення з основними формам заходів за різними напрямками виховання.

Передумови для вивчення дисципліни: «Педагогіка (загальна та історія педагогіки, дошкільна)», «Психологія (загальна та вікова, дитяча, педагогічна)».

Навчальна дисципліна складається з 3-х кредитів.

Програмні результати навчання:

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку

ПР-05 Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-13. Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

1. Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

Інтегральна компетентність (ІНК) Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК -2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК -3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК -4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК -5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК -6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК -7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК -8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК -9. Здійснення безпечної діяльності.

II. Фахові:

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Специфіка виховної роботи в дитячих оздоровчих таборах.						
Тема 1 Особливості організації виховного процесу в літньому дитячому оздоровчому таборі.	10	2	2			6
Тема 2. Особливості виховної роботи с дітьми молодшого шкільного віку.	10	-	2			8
Тема 3. Організація виховної роботи з підлітками.	10	2	2			6
Всього за кредит 1	30	4	6			20
Кредит 2. Віковий підхід організації виховного процесу в літніх оздоровчих таборах.						
Тема 4. Особливості виховної роботи в ДОТ з дітьми старшого шкільного віку.	10	2	2			6
Тема 5. Педагогічні основи періодів зміни в оздоровчому таборі.	10	2	2			6
Тема 6. Методика організації ігрової діяльності в ДОТ.	10	-	2			8
Всього за кредит 2	30	4	6			20
Кредит 3. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі.						
Тема 7. Визначні дати літнього календаря та методичні рекомендації щодо їх святкування.	6	2	2			2
Тема 8. Методика планування роботи в ДОТ.	8	-	2			6
Тема 9. Календарний план роботи на табірну зміну.	8	2	2			4
Тема 10. Особистий план вожатого.	8	-	2			6
Всього за кредит 3	30	4	8			18

Усього годин:	90	10	20	0	0	60

Теми та плани практичних занять із дисципліни «Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах»

Практичне заняття №1

Тема: Специфіка організації виховного процесу в ДОТ

План

1. Мета створення дитячого оздоровчого табору (ДОТ).
2. Сутність виховного процесу в ДОТ, його мета і основні завдання.
3. Основні психолого-педагогічні закономірності і особливості виховного процесу в ДОТ.
4. Місце літніх оздоровчих таборів (ЛОТ) в системі безперервного виховання. Типи ДОТ.
5. Особливості виховної роботи в ЛОТ порівняно з виховним процесом у школі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення про нові типи літніх оздоровчих закладів, про стаціонарні оздоровчі табори санаторного типу в Україні та особливості їх роботи.

Література:

1. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
2. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
3. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
4. Методичні рекомендації з літньої соціально-педагогічної практики / Упорядники: Гужанова Т.С., Рудницька Н.Ю. – Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2005. – 48 с.

5. Організація відпочинку та оздоровлення дітей: концепції, технології, досвід / О.В. Биковська, В.М. Горбинко, Ж.В. Петрочко та ін.. – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2004. – 208 с.
6. Соя М. Педагогіка дитячого оздоровчого табору. Методичні рекомендації. – Івано-Франківськ: видво ПНУ ім.. В.Стефаніка, 1997. – 61 с.

1. Мета створення дитячого оздоровчого табору (ДОТ).

Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку - постійно або тимчасово діючий, спеціально організований або пристосований заклад, призначений для оздоровлення, відпочинку, розвитку дітей, що має визначене місце розташування, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та технології для надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітей відповідно до державних соціальних стандартів надання послуг з оздоровлення та відпочинку.

Дитячий оздоровчий заклад (табір, містечко, комплекс, центр) є позашкільним оздоровчим закладом, метою діяльності якого є реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до індивідуальних потреб.

Дитячі оздоровчі табори, незалежно від спеціалізації і відомчої приналежності, покликані забезпечувати повноцінний і змістовний відпочинок і оздоровлення дітей, а також вирішувати проблеми їх розвитку і виховання.

Реалізація позначеної мети припускає рішення цілого комплексу психолого-педагогічних, методичних і управлінських завдань :

- створення в дитячому оздоровчому таборі виховного середовища, сприятливого, передусім, для формування моральної культури дитини, духовної основи його розвитку;

- використання природних умов для відновлення, збереження, компенсації здоров'я дітей і підлітків, залучення максимальної кількості школярів до усвідомленого вибору здорового способу життя;

- створення умов для формування і розвитку соціально-адаптованої особистості, для розвитку навичок ефективної взаємодії дітей і підлітків з навколишнім світом, для задоволення базових потреб особи в захищеності, у визнанні і повазі, в у самоствердженні;

- надання широкого спектру додаткових освітніх послуг, сприяючих творчій самореалізації, самовираженню і самоудосконаленню кожного учасника зміни, особовому і професійному самовизначенню підлітків;

- розробка моделі виховної системи дитячого оздоровчого табору, що припускає інтеграцію педагогічного колективу і усіх служб табору в рішенні завдань конкретної програми, з методичним описом управлінської структури, механізмів і форм співпраці, педагогічних технологій, системи оцінки ефективності і результативності.

Учасники табору повинні мати можливість якнайповніше задовольнити інтерес до певної галузі знань, творчості або мистецтва у поєднанні з оздоровчим відпочинком в крузі однолітків, продемонструвати свої здібності і талант, знайти нових друзів, новий соціальний досвід

2. Сутність виховного процесу в ДОТ, його мета і основні завдання.

Основна мета виховання визначена як формування у кожної дитини світогляду, цілісного комплексу соціально значимих якостей. Виходячи з цього, позначені наступні завдання виховної роботи :

- формування сучасного світогляду - гуманного, морального, духовного відношення до навколишнього світу;

- розвиток позитивної мотивації до знань і творчої діяльності, сумлінності і активності в рішенні практичних завдань;

- гармонійний, цілісно-орієнтований розвиток особистості дитини;

- зміцнення морально-психологічного потенціалу, високої культури спілкування і взаємовідносин в колективі, розвиток прагнення до суспільнозначимої діяльності.

3. Основні психолого-педагогічні закономірності і особливості виховного процесу в ДОТ.

При плануванні виховної роботи в оздоровчому закладі необхідно враховувати психолого-педагогічні особливості оздоровчо-виховного процесу.

Перше. Виховний процес у дитячому оздоровчому закладі планується і здійснюється з урахуванням того, що діти тривалий час знаходяться поза межами сім'ї, без батьківського піклування і захисту. Тому на педагогічних працівників закладу покладається завдання забезпечення повноцінного життя і збереження здоров'я дітей.

Друге. Всі види виховної діяльності здійснюються у тимчасових різновікових дитячих колективах. При цьому особливо важливо враховувати, що всі діти мають різний соціальний досвід, умови життя і виховання в родині, є вихідцями із міської чи сільської місцевості, що пов'язується із відмінностями у оздоровчому режимі дня тощо.

Третє. Виховна робота будується на принципах добровільної участі дітей в різних справах, у вільному виборі ними занять. Це передбачає створення вихователями варіативних програм діяльності.

Четверте. Короткочасний період існування дитячого колективу в оздоровчому закладі вимагає чіткого початку і відповідного завершення зміни, обов'язкової оцінки діяльності кожної дитини, надання дітям можливості бачити і розуміти результати своєї праці.

П'яте. Значні виховні можливості має тимчасовий дитячий колектив закладу. У новому оточенні, під час активного спілкування всебічно й повно розкривається особистість дитини, за таких умов швидше помічається те, що залишається прихованим удома чи з класному колективі; вихователі оздоровчого закладу, незважаючи на короткий термін спілкування, мають широкі можливості для формування особистості дитини, оскільки саме тут є достатні умови, які стимулюють творчий розвиток, ініціативу, кмітливість, активність дитини і значно менша кількість людей, які стримують прагнення підлітка до самостійності, самовдосконалення, саморозвитку. Гуманна атмосфера оздоровчого закладу, доброзичливе ставлення однолітків і

вихователів один до одного сприяє самоствердженню навіть тих дітей, які у шкільному колективі вважаються важковиховуваними.

У таборі діти стають більш самостійні, ніж удома. Тут значно менше регламентацій, менше людей, що стримують прагнення до самостійних дій, і більше умов, що стимулюють творчий розвиток, ініціативу, кмітливість, активність дитини

Шосте. У виховному процесі оздоровчого закладу беруть участь як професійні педагоги, так і студенти вищих педагогічних навчальних закладів, працівники різноманітних служб, які нерідко будують свої стосунки з дітьми на основі педагогічної інституції та власного соціального досвіду.

Сьоме. Виховний процес у дитячому оздоровчому закладі здійснюється за сприятливих умов природного середовища і соціального оточення. Все, що є навкруги оздоровчого закладу, може стати зоною дитячої турботи, загонової дії. Оздоровчий заклад і його околиці – нове, незнайоме для дитини оточення; воно приваблює, захоплює дитину, тому так важливо допомогти у пізнанні його, залучити, при потребі, до активної перетворювальної діяльності навколишнього природного середовища.

У той же час, необхідно постійно дбати про безпеку життя дитини у природному і соціальному мікро і макросередовищі.

Восьме. Виховна робота з дітьми повинна забезпечити дотримання ними порядку дня, чистоти у спальних приміщеннях, виконання санітарно-гігієнічних норм і правил. Діти повинні мати охайний зовнішній вигляд. Особлива увага – організації виховної роботи із збереження та зміцнення здоров'я дітей; профілактиці захворювань; створенню порядку та затишку в спальних приміщеннях, ігрових кімнатах, концертних та відео залах, дискотеках, місцях відпочинку. Важливе місце у виховній роботі з дітьми відводиться культурі харчування.

Дев'яте. Особливістю виховної роботи закладу є використання для оздоровлення дітей можливостей річок, озер, моря, лісу; проведення екскурсій з використанням транспортних засобів. Вихователі повинні

забезпечити безумовне виконання дітьми правил поведінки на воді, у транспорті, під час пішохідних екскурсій на природу чи до населеного пункту шляхом проведення бесід щодо збереження та самозбереження життя дітей і вихователів, попередження травматизму і захворювань.

Десяте. Велика кількість виховних завдань, які необхідно вирішувати протягом зміни, створюють напружений ритм роботи педагогічного колективу дитячого оздоровчого закладу, мобілізують його творчі сили на досягнення головної мети: оздоровлення дітей, створення у них позитивного емоційного настрою, привнесення почуття романтики в їх повсякденне життя; виявлення та розвиток інтересів, захоплень дітей, бажання пізнати нове; залучити дітей до суспільно корисної та значущої для близького і далекого оточення діяльності.

4. Місце літніх оздоровчих таборів (ЛОТ) в системі безперервного виховання. Типи ДОТ.

Виховання – процес безперервний. Нагромадження нових знань, зміна і зміцнення поглядів, переконань, звичок відбувається постійно. Розвиток фізичних і духовних сил дитини вимагає від неї все нових і нових способів взаємодії з оточуючим, що виявляється в її поведінці, діяльності, ставленні до інших людей, до праці, до природи і до самої себе. При цьому поведінка особистості, її ставлення до оточення, діяльність обумовлюються тими порівняно стійкими якостями, що з'явилися в неї як наслідок соціальних умов, виховних впливів, досвіду і стали основою її характеру.

Саме тому важливим завданням вихователів у ДОТ є продовження в літній період формування дитини як суб'єкта життя, розуміння нею того факту, що вона сама творить своє гідне людині життя. Це потребує насамперед формування у вихованців ціннісного ставлення до себе як до людини, до інших людей, їхніх вчинків, до природи, предметів, явищ, формування відповідальності за свою долю, за вміння розпоряджатися своїм життям як даром природи в соціальному, психологічному та біологічному розумінні. Це вимагає розвитку у вихованців філософського мислення,

надситуативного сприйняття дійсності, вміння абстрагуватись, узагальнюватись, бачити в одиничному загальне.

Дитячі оздоровчі табори (ДОТ) займають певне місце у системі безперервного виховання. Після деякого спаду їх мережа постійно відновлюється, розширюється, виникають нові типи літніх оздоровчих закладів, збільшується термін їх функціонування. Так, сьогодні в Україні, крім стаціонарного цілорічного міжнародного дитячого центру «Артек», існують стаціонарні оздоровчі табори санаторного типу, «лісові школи», в яких поєднується оздоровлення, відпочинок і навчання дітей. Деякі табори на узбережжі Чорного та Азовського морів проводять 6-7 змін (замість традиційних 3-4), організовуючи навчальний процес у травні, вересні та жовтні.

В окремих таборах формуються профільні зміни (туристичні, юних екологів, прикордонників, журналістів та ін.). Часто до оздоровчих таборів виїждять на відпочинок творчі дитячі колективи (хорові, циркові, танцювальні, спортивні та інші), які і в умовах літа продовжують систематичні тренувальні заняття. Але більшість дітей, що приїздить до табору, – це учні загальноосвітніх шкіл. В умовах ДОТ вирішуються всі ті виховні завдання, що і в сім'ї та школі, з урахуванням специфіки літнього виховного закладу.

Дитячі оздоровчі заклади розподіляються:

- за місцезнаходженням: за межами населеного пункту, у межах населеного пункту;
- за режимом роботи: цілодобові, з денним перебуванням (не менше 6 годин);
- за терміном роботи: цілорічного функціонування, сезонного (протягом оздоровчого сезону), змінного (протягом зміни);
- за типами:
- заміські, які розташовані у приміщенні (окремому будинку) за межами населеного пункту, де діти перебувають цілодобово;

- санаторного типу, де діти перебувають цілодобово і де поряд із оздоровчими надаються комплекси медичних профілактичних послуг, спрямованих на запобігання захворюванням. З урахуванням специфіки захворювань дітей такі заклади можуть бути спеціалізованими;

- профільні, у яких діти перебувають цілодобово і в яких поряд з оздоровчими надаються комплекси послуг, спрямованих на розвиток у дітей певних здібностей та інтересів;

- з денним перебуванням, які створюються на базі навчальних закладів і де діти перебувають упродовж дня;

- праці та відпочинку, у яких діти перебувають цілодобово і де поряд з оздоровчими надаються комплекси послуг, спрямованих на формування у дітей трудових інтересів та навичок;

- комплексні, що поєднують 2 і більше типів (заміські санаторного типу, профільні з денним перебуванням, профільні заміські).

5. Особливості виховної роботи в ЛОТ порівняно з виховним процесом у школі.

Навчання і виховання – невіддільні процеси, проте вихователь має знати і специфічні особливості кожного з них. Слід пам'ятати, що високий рівень розумового розвитку сам собою ще не гарантує автоматично високу моральну і громадянську зрілість. Учені пояснюють цей процес тими особливостями, що характеризують освоєння індивідом світу. Спочатку дитина пізнає навколишній світ, а потім – формує до нього своє ставлення. Нагромадження нею знань залежить від активності її мислення, а ставлення до знань, до життя – від багатьох інших сторін, що характеризують особистість: від її прагнень, переконань, інтересів, смаків, звичок, волі та характеру. Саме ці якості визначають, як дитина використає набуті нею знання, наскільки надасть своїй діяльності гуманістичного спрямування і керуватиметься загальнолюдськими цінностями. При цьому знання не прямо

впливають на розвиток зазначених та інших якостей, а опосередковано, через почуття, що лежать в основі ставлення дитини до дійсності.

Велике значення для змістовного і цікавого відпочинку дітей у оздоровчому закладі має заздалегідь продумана, добре спланована виховна робота.

Виховна робота у дитячому оздоровчому закладі – це важлива складова всієї системи виховання дітей; вона є логічним продовженням виховної роботи, розпочатої у загальноосвітньому навчальному закладі. Оздоровчо-виховний процес закладу доповнює і розширює вплив сім'ї, школи, дитячих та молодіжних громадських організацій на становлення і розвиток особистості. Саме тому одним із головних є завдання щодо створення здорового середовища у дитячому колективі; забезпечення максимальної уваги щодо розвитку особистості дитини, розкриття її здібностей, задоволення інтересів і потреб; залучення дітей до участі у різних видах продуктивної, суспільно корисної діяльності (активне спілкування з природою і збереження навколишнього середовища; розвиток і збагачення традицій дитячого оздоровчого закладу; благодійницька, фізкультурно-спортивна, оздоровча і дозвіллева діяльності) з метою розширення їх соціального досвіду на основі співробітництва, співпраці, співтворчості, співучасті вихователів та вихованців.

Практичне заняття №2

Тема: Особливості виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку.

План

1. Мета створення дитячого оздоровчого табору (ДОТ).
2. Коригування змісту, методів і форм виховних роботи з дітьми у таборі з урахуванням вікових особливостей.
3. Найважливіші елементи системи здійснення вікового підходу до виховного процесу в умовах ЛОТ.
4. Характеристика молодшого шкільного віку.
5. Виховні завдання роботи з молодшими школярами в умовах ЛОТ.

6. Форми виховної роботи та їх роль в життєдіяльності молодших школярів.
Комплексні форми ігрової діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати 2 конкурси, які можуть допомогти краще пізнати вихованців, та провести їх в групі (**ДОДАТОК 1**).
2. Розробити сценарій подорожі (очної або заочної) для дітей молодшого шкільного віку.

Література:

1. Гноінська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноінська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожакого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Мета створення дитячого оздоровчого табору (ДОТ).

Дитячий оздоровчий заклад (табір, містечко, комплекс, центр) є позашкільним оздоровчим закладом, метою діяльності якого є реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до індивідуальних потреб.

Дитячі оздоровчі табори, незалежно від спеціалізації і відомчої приналежності, покликані забезпечувати повноцінний і змістовний відпочинок і оздоровлення дітей, а також вирішувати проблеми їх розвитку і виховання.

2. Коригування змісту, методів і форм виховних роботи з дітьми у таборі з урахуванням вікових особливостей.

Знання вікових особливостей дітей та підлітків, характеристик фізичного розвитку, особливостей їх поведінки в певному віці допоможе в процесі виховної діяльності.

Найчастіше до табору приїжджають діти віком від 6 до 16 років. Тому врахування вікових особливостей дозволить досить гнучко коригувати зміст, форми та методи виховної роботи, не змінюючи загальної стратегії виховання.

Лише послідовне втілення системи у роботу з дітьми та підлітками дозволить вихователям домогтися позитивних результатів у їх вихованні.

Найчастіше до дитячого закладу потрапляють вихованці двох вікових періодів – молодшого (6-10 років) та середнього (11 -15 років) шкільного віку.

Організовуючи виховний процес з молодшими школярами, не можна забувати про те, що вони спілкуються з однолітками переважно в іграх, а також у зв'язку з тією діяльністю, якою вони займаються. На їх симпатії і ставлення до ровесників значно впливають оцінка й думка педагога. З дорослими вони спілкуються багато, довірливо і чекають від них допомоги, співпраці і розуміння.

Підлітковий вік вважають важким. Він важкий для вихователів, але насамперед для самих дітей. Завдання вихователів – допомогти підліткові перебороти труднощі, створити умови для успішного формування їхньої особистості.

У системі виховної роботи зі старшими підлітками з'являються такі форми, які вимагають більшої відповідальності з боку вихованців, обстоювання ними власної точки зору, розкривають інтереси та вподобання підлітків. Віковий підхід у роботі з підлітками включає і проблему організації між вікової взаємодії, різновікових колективів. Важлива

можливість між вікової взаємодії дітей – це спільна робота дітей різного віку в органах самоврядування.

3. Найважливіші елементи системи здійснення вікового підходу до виховного процесу в умовах ЛОТ.

Здійснення вікового підходу до виховного процесу в умовах оздоровчого закладу передбачає :

1. Постійну увагу до вікових особливостей формування особистості дитини, своєрідності її духовного світу.
2. Урахування протиріч розвитку особистості, спричинених віковими змінами.
3. Побудова системи виховної роботи відповідно до психологічних особливостей дітей кожного вікового періоду і концепцій їх розвитку.

Найважливішими елементами цієї виховної системи повинні стати:

- знання вікових особливостей і закономірностей розвитку дитини;
- виховні завдання у відповідності з метою виховання молоді в Україні та основними напрямками її реалізації;
- організація щоденної роботи ланки, загону, добір форм і методів виховання, що відповідають специфіці діяльності оздоровчого табору;
- постійне врахування тих змін, що відбуваються в дитячих колективах.

4. Характеристика молодшого шкільного віку.

Молодший шкільний вік – один з найвідповідальніших етапів розвитку особистості, закладаються основи багатьох психічних якостей.

Діти прагнуть максимально швидко посісти своє місце серед ровесників, засвоїти ті моральні норми, які перед ними висувають, адаптуватися. Це не означає просто пристосуватися, видавати себе таким, як усі. Саме стати, реально відчувати себе схожим з іншими, відчувати силу «ми»-ось таким має бути результат адаптаційного періоду. Для цього вікового періоду притаманне деяке переважання адаптації над індивідуалізацією.

Лише в цьому віці бажання вчитися виявляється найбільш яскраво й емоційно. Тому необхідно так побудувати виховний процес. Щоб ця вікова потреба перетворилася на реальність і стало основою для подальшого перетворення її на стійку якість особистості.

Також яскраво вираженим є прагнення дітей до активної діяльності, до нових ролей у колективі. Тому вони завжди охоче відгукуються на всі пропозиції та справи вихователів.

Водночас активне бажання діяти поєднується з незнанням способів діяльності, з невмінням розрахувати свої сили, правильно оцінити власні можливості. Діти можуть легко захопитися якоюсь справою, і не закінчивши її, розпочати займатися іншою.

До 9-10 років діти набувають певного досвіду роботи у групі одноліток. Характерними особливостями у цьому віці є рухливість, життєрадісність; авторитет вихователя (вожатого) для них дуже високий.

Прагнення до самоствердження ще не займає в мотивації поведінки молодших школярів такого місця, як у середніх і старших класах, але саме в цьому віці формуються звичні внутрігрупові ролі, впевненість чи не впевненість у собі, почуття власної цінності, тобто те, що буде визначати їхнє майбутнє самоствердження.

Характер ще тільки формується, його риси відзначаються суперечливістю та нестійкістю. Позитивні вікові риси: співчутливість, допитливість, безпосередність, довірливість. Відбувається розвиток почуття обов'язку, коли мотив обов'язку переважає мотив задоволення. Характерною є наслідуваність, яку потрібно правильно використовувати.

У порівнянні з пізнішим, підлітковим віком, особистісна сфера молодшого школяра відзначається відносною цілісністю і гармонійністю. Протиріччя між педагогічними вимогами і власною поведінкою ще не викликають у нього небажаного психологічного захисту: негативізму, скептицизму, недовіри до дорослих тощо. Діти можуть ображатися на

критику з боку дорослого, виявляти полохливість і впертість, але це не руйнує їхньої віри у мудрість педагога та його авторитет.

5. Виховні завдання роботи з молодшими школярами в умовах ЛОТ.

Урахування вікових особливостей молодших учнів, а також умов літніх оздоровчих таборів під час виховної роботи з ними дозволяє:

1. Створити колектив загону, звертаючи особливу увагу на розвиток дитячого самоврядування, формування у молодших учнів організаторських умінь (виконання трудових, творчих, завдань і доручень уміння звітувати про них групою; уміння бути керівником нескладних загальних справ тощо).

2. Залучити кожного вихованця до діяльності через систему доручень, зміст яких суттєво змінюється, порівняно з тими, що діти мають у загальноосвітньому навчальному закладі.

3. Навчити працювати разом, доводити розпочату справу до кінця, набути навичок самообслуговування.

4. Прищепити дітям санітарно-гігієнічні навички, норми і правила здорового способу життя, культуру здоров'я.

5. Розвивати волю, виховувати дисциплінованість при виконанні режимних моментів.

6. Виховувати доброзичливість, повагу, товариськість у ставленні до інших людей; заохочувати їх допитливість, розвивати естетичні почуття і творчі здібності; плекати любов до свого народу, Батьківщини, природи.

Враховуючи психологічні особливості молодших школярів, можна сформулювати основні завдання виховної роботи з ними.

1. Виховувати в учнів гуманні риси особистості шляхом формування миролюбних уявлень, поглядів і, особливо, звичок поведінки.

2. Розвивати у дітей всебічні пізнавальні інтереси і таким шляхом сприяти збагаченню їхніх духовних потреб.

3. Формувати риси дисциплінованості, зібраності і ретельності, що допоможе учням надбати навички ефективної навчальної праці.

4. Допомогати кожному учневі знайти власну сферу самоствердження в учнівській групі.

6. Форми виховної роботи та їх роль в життєдіяльності молодших школярів.

Складовими життєдіяльності табору традиційно є: оформлення приміщень, планування виховної роботи, робота гуртків, охорона життя і здоров'я дітей тощо.

Художнє оформлення приміщень табору створює атмосферу відпочинку та творчості, тому дуже важливо приділити цьому питанню значну увагу.

Організація виховної діяльності табору може бути побудована на основі сюжетно-рольової гри (напр. “Морська флотилія”, “Космічна подорож”, “Країна казок” тощо), сюжетної лінії відомої та цікавої для більшості дітей книги, сюжетних днів (День знайомств, День ігор, День рекордів, День зірок, День художників, День туризму та ін.). На початку табірної зміни можна змотивувати дітей на активну участь у всіх заходах (за перемогу діти та загін отримують певні знаки заохочення: зірочки, сонечка, квіточки, – більша кількість яких буде гарантувати відповідне нагородження на лінійці закриття зміни).

Важливо використати державні та народні свята, що припадають на літній період:

- святкування Дня Конституції (червень);
- Дня проголошення Декларації про державний суверенітет України;
- День молоді (червень);
- Івана Купала (липень);
- Спаса (серпень)
- Дня Незалежності України (серпень).

До цих свят робота може бути організована за віковими групами. Наприклад, до Дня незалежності України у таборі для дітей молодшого шкільного віку можуть проводитись такі форми роботи:

- конкурс малюнків “Мій рідний край”;
- фестиваль українських народних казок “Завітай у казку”;
- екскурсії видатними місцями Прикарпаття, краєзнавчі подорожі “Рідними стежками наших героїв”;
- туристичні маршрути “Люби і знай свій рідний край”;
- конкурс на кращий віночок українських народних пісень “Пісня моя солов’їна”.

Складовою життєдіяльності дітей в таборі є організація роботи гуртків. Графік роботи гуртків складається так, щоб чергувались різні види діяльності (спорт, художня праця, музика, хореографія, театралізація). Робота гуртків у таборі будується з урахуванням короткочасності перебування дітей в таборі, невеликої кількості занять (8-10 за зміну). Кожна дитина має обов’язково побачити результати своєї творчості, в зв’язку з цим робота спрямовується на виконання конкретної справи: навчитися плести з бісеру квітку, вишивати українські візерунки, створювати малюнки за допомогою комп’ютерної програми тощо. Для роботи керівники гуртків мають обирати кращі твори літературного, музичного, художнього мистецтва. Кожна річ, що виготовлена дитиною, має відповідати виховним цілям, має бути корисною та красивою, тому слід пред’являти високі вимоги до пропонованих дітям поробок, творчих завдань, театральних постанов.

В перший день роботи табору з вихованцями проводиться вступний інструктаж з безпеки життєдіяльності, ознайомлення з правилами поведінки у таборі, під час екскурсій, прогулянок на природі. Перед кожним виходом за межі табору для вихователів проводяться цільові інструктажі, що фіксується у відповідних журналах.

Впродовж зміни можна провести такі заходи: конкурси (“Якби я був чарівником”, мальованих загадок, гумору та сатири, живих картин); турніри

(лицарський, всезнайок); фольклорні фестивалі; веселі старти; екологічні марафони, флешмоби, презентації, тощо.

7. Комплексні форми ігрової діяльності.

До комплексних форм ігрової діяльності відносяться ігрові програми, ігрові свята, тематичні ігротеки тощо.

Ігрова програма - це система ігор, розваг, творчих завдань, конкурсів, спрямованих на розвиток і виховання дітей.

Ігрові програми спрямовані на організацію змістовного дозвілля, відпочинку дітей, тому ідея змагальності є допоміжною.

Виховне значення. Ігрова програма містить в собі невичерпний виховний потенціал, що торкається різних граней розвитку особистості дитини. К.Д. Ушинський писав, що в грі формуються всі сторони душі людини, її розум, її серце та її воля. Гра має великий вплив на розвиток нахилів та здібностей дитини, а відповідно - і на її майбутню долю.

У грі діти є найбільш активними і безпосередніми. Тому ігрова діяльність має колосальний потенціал для самовиховання і самовдосконалення особистості дитини та пізнання її індивідуальності.

Види ігрових програм:

I. За змістом: - тематична ("Казкогралія", "Від А до Я", "Золоте яблучко"); - на основі казкового сюжету ("Колобок", "На балу у Попелюшки"); - конкурсного характеру (інтелектуальні ігри, "Будуємо палац"); - гра-подорож ("Стежинами рідної мови", "До чарівного дерева").

II. За місцем проведення: - в приміщенні; - на місцевості ("Веселий експрес").

III. За тривалістю: - короткотривалі (1-1.5 год.); - середньої тривалості (кілька годин - цілий день); - довготривалі (кілька днів - тиждень - табірна зміна).

IV. За рівнем підготовленості учасників: - підготовлені; - експромтні.

V. За кількістю учасників: - індивідуальні; - командні; - колективні

Головним ведучим ігрової програми має бути педагог або підготовлений старшокласник. Ведучий може перевтілюватись в образ Колобка, Солодкоїжки, Солохи, Королеви Ввічливості.

Для командних ігрових програм потрібно розділити учасників за командами (якщо немає постійного складу команд). Цей етап не завжди має місце в ігрових програмах, оскільки, по-перше, не всі ігрові програми є командними за своєю суттю, по-друге, командні ігри (крім спортивних) є малоефективними в роботі з учнями початкових класів. А от підлітки і старші школярі люблять командні ігри і часто самостійно розподіляються на команди.

Ігрова програма вважається успішною, якщо досягнуто поставленої мети. А головний її зміст полягає не в перемозі над суперником, а в духовному та фізичному загартуванні всіх учасників.

З переліком ігор для цього віку можна ознайомитися у (ДОДАТКУ 2).

Практичне заняття №3

Тема: Особливості виховної роботи з підлітками

План

1. Характеристика молодшого (11-13) підліткового віку та виховні завдання роботи з ними в умовах ЛОТ.
2. Характеристика старшого (14-15) підліткового віку та виховні завдання роботи з ними в умовах ЛОТ.
3. Форми виховної роботи з молодшими підлітками.
4. Форми роботи зі старшими підлітками.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати та провести в групі заходи (конкурси, змагання, вікторини) для підлітків (ДОДАТОК 3).

Література:

1. Гноїнська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноїнська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожакого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, – 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Характеристика молодшого (11-13) підліткового віку та виховні завдання роботи з ними в умовах ЛОТ.

Підлітковий вік – період дорослішання. Поступовий перехід від дитинства до розлості. Зверніть увагу, підліток – вже не дитина (хоча деякі риси поведінки можуть бути ще, як у дитини), але ще й не дорослий (він лише вчиться бути дорослим)

Завдання дорослих – допомогти йому успішно подорослішати.

Підлітковий період – час змін, бурхливого розвитку. Відбуваються якісні зміни і в пізнавальній діяльності, і в особистості, і в міжособистісних стосунках. У кожного ці зміни відбуваються в різний час. Деякі підлітки розвиваються швидше, деякі в чомусь відстають від інших, а в чомусь випереджають своїх однолітків. Наприклад, дівчатка розвиваються швидше, ніж хлопчики. Але і розвиток кожної людини відбувається не рівномірно. У межах підліткового періоду психологи виділяють молодший підлітковий вік – 11-13 років і старший підлітковий вік – 14-15 років.

Характерні риси молодшого підлітка

- Почуття дорослості підліток поступово усвідомлює, що він вже не дитина, що він дорослішає, і хоче, щоб це визнавали ті, хто його оточують, особливо дорослі. Почуття дорослості виникає приблизно в 11-12 років і досягає свого піку у 14 років. Важливий аспект цього почуття – це прагнення робити щось «не іграшкове», а реально корисне, соціально значуще. З одного боку підлітки прагнуть відстояти свою самостійність і незалежність від дорослих, з іншого – чекають від них захисту підтримки допомоги.

- Прагнення самопізнання підліток 11-12 років прагне розібратися в собі, побільше про себе дізнатися, зрозуміти себе.

- Пошук ідеалів, прагнення бути схожим на свій ідеал підлітки шукають приклад, еталон особистості, стилю поведінки. Для чого це потрібно підліткам? Вони вчаться бути дорослими. Для цього їм потрібні приклади того, як бути дорослим, як домогтися успіху та інше. У підлітковий період активно формується бажаний «Я» - образ. Підліток вибудовує його на основі своїх уявлень про те, як має бути в ідеалі. (Але ідеали у всіх різні, і того, який він зараз). Тобто відбувається своєрідне поєднання ідеального і реального «Я» образу.

- Підвищена чутливість до оцінок оточення, вразливість у багатьох підлітків виникають комплекси неповноцінності з приводу їхньої зовнішності, манери поведінки через, те що вони не відповідають тим вимогам, які самі до себе висувають. Тому думка тих, хто поряд, на тлі таких переживань може бути сприйнята дуже болісно. Іноді підлітки приховують свої переживання з приводу зауважень дорослих або через незадоволеність собою. Тому дорослим варто бути обережними з жартами на адресу підлітків.

- Прагнення спілкуватися з однолітками спілкування з однолітками посідає основне місце в житті підлітка, є провідною діяльністю для цього періоду. У 10-11 років він ще відносно багато спілкується з батьками і в загалі з дорослими, а починаючи з 12-13 років відбувається стрімка переорієнтація на спілкування з однолітками. При спілкуванні з однолітками підлітки вчаться встановлювати і підтримувати контакти, прагнути успіху в

суспільстві. Одноліткам вони часто довіряють більше ніж батькам. Батьки тиснуть вимогами, читають моралі. А це не дуже приємно.

- Відчуження від дорослих підліток прагне автономізуватися від дорослих. Цей процес активізується з 12-13 років. Мета підлітка – довести, що він вже теж дорослий і може бути самостійним. Існує ще й відчуття власної території, власного простору, у який ніхто не повинен втручатися. (кімната, речі та інше). Емоційне відчуження відбувається в тих сім'ях де батьки продовжують поводитися з підлітком, як із маленькою дитиною, використовують тиск, всупереч бажанню підлітка проявляють надмірну цікавість до його особистих справ.

- Прагнення дістати визнання серед однолітків мета мати компанію друзів, де цінують, а головне – визнають успішним, гідним просто дорослим, особливо важлива для тих, чії батьки не визнають нових потреб своєї дитино.

- Прагнення до групування це прагнення спілкуватися в групі однолітків, бажання належати до певної групи. Проявляється з 12 років а піку набуває у 13-15 років. Що це дає підліткам?

1. Реалізація потреби в спілкуванні, яка підвищується у цьому віці, це проявити, а деколи спеціально демонструвати їх з метою самоствердження.
2. Можливість спілкування в своєму середовищі, де тебе розуміють.
3. Спілкування за інтересами.
4. Визнання з боку однолітків
5. Група однолітків для підлітків - це середовище, де вони відчувають свою самостійність і незалежність, де можуть

Групи можуть бути сприятливим середовищем спілкування, але може бути й інакше. У деяких підліткових угрупованнях поширений так званий груповий тиск. У такій групі може бути свій «статут», свої «закони». Щоб стати її членом, потрібно прийняти ці правила, інколи навіть пройти якісь випробування. Трапляються випадки, коли підлітки, щоб вступати до групи, вдають, що розділяють її погляди. Їхня мета – дістати визнання в цій групі.

Але виникає інша проблема: у таких групах є лідери, які вимагають від членів групи виконання певних дій. Під їхнім впливом члени групи можуть зробити те, що ніколи самі б не стали робити (наприклад: моральний тиск, знущання з інших, вживання алкоголю...)

- Як протистояти тому, щоб підліток не потрапив до такої компанії? Необхідно формувати у нього прагнення робити вибір самостійно, спираючись на особисту думку, а не танцюючи під чиюсь дудку.

Підлітковий вік відносять до так званих критичних періодів життя людини, або періодів вікових психологічних криз.

Урахування вікових особливостей дозволяє обґрунтовано сформулювати виховні завдання роботи з молодшими підлітками в умовах ЛОТ: розвиток ініціативи і самостійності молодших підлітків; розвиток нових, більш високих пізнавальних інтересів і потреб; виховання організаторських умінь, відповідальності за доручену справу; формування морального ідеалу; навчання етики та етикету спілкування з ровесниками, дівчаток з хлопчиками, з дорослими.

2. Характеристика старшого (14-15) підліткового віку та виховні завдання роботи з ними в умовах ЛОТ.

Старші підлітки - це період активної особистісної індивідуалізації, етап, коли загострено переживається прагнення до самоствердження. Це саме та фаза становлення особистості дитини, коли активною стає позиція «чим би не виділятися, тільки б виділятися». Тому найголовнішим завданням для вихователя є контролювання бажання персоналізуватися, об'єктивно визначити можливості щодо допомоги підліткові обрати правильний шлях, підтримувати його активність і коригувати її спрямованість. Старші підлітки наполегливо шукають сферу, де б вони могли відбутися як особистість. Саме тому і свою точку зору вони можуть обстоювати дуже гаряче і наполегливо, вступаючи в дискусії не лише з ровесниками, а й з дорослими. Зовні це виглядає як непокора, неповага щодо старших, але насправді підлітки

намагаються будь-якими засобами захистити себе, захистити те, чим вони дорожать, що становить їх особисте надбання.

Прагнення ж виділитися можна спрямовувати у корисне русло, оскільки у данному віці підлітку важливі не засоби досягнення цілі, а результат - загальна увага до нього. Так, проблемним підліткам можна із впевненістю довіряти відповідальні завдання, наприклад: поставити танець для загону, вести команду під час змагань... Коли дитина відчує себе потрібною зникне і необхідність у «показовій» поведінці, однак тут також потрібно бути обачним, оскільки дитина може захопитися «владою» і втратити почуття реальності, тому надаючи їй права керівника слід періодично нагадувати, що вона всеж не вожатий.

Не всі проблеми перехідного віку вирішені, але підліток дійсно подорослішав. Став більш спокійний і врівноважений. Більш яскраво виражаються риси власного світогляду і його оцінки. Формується своя система моральних стосунків. Здатен керувати власною поведінкою, може дати достатню аргументовану оцінку поведінки інших, особливо дорослих. Поглиблюється інтерес до оточуючого, більш цікавлять причини явищ і вчинків, ніж їх зовнішній вияв. Диференціюються інтереси, виникає потреба визначатися у виборі професії. Пошук сенсу життя.

Положення підлітка цього віку повинно бути положенням самого старшого в таборі. Він швидше помічник вожатого, ніж вихованець. Не допускати панібратства з ним, відношення треба будувати на білиших паритетних початках. В загонах старших підлітків позиція вожатого не дуже яскрава. Спілкування слід виводити із рамок загону і навіть табору: більше трудових справ, походів, зустрічей і поїздок. Менше повчань, нотацій. Поважне відношення до виникаючих почуттів закоханості між підлітками.

Свою точку зору старші підлітки можуть обстоювати інколи дуже гаряче і наполегливо, вступаючи в дискусії не лише з ровесниками, а й з дорослими. Зовні це часто виглядає як непокора, неповага щодо старших, але

насправді підлітки намагаються будь-якими засобами захистити себе, захистити те, чим вони дорожать, що становить їхнє особисте надбання. У таких випадках вихователі мають впливати на них силою логіки, обґрунтованістю аргументів, а не прямими вказівками. У старших підлітків спостерігається підвищення рівня самоаналізу, активізуються спроби самостійно розібратися у собі.

Виховні завдання роботи зі старшими підлітками в умовах ЛОТ: виховання доброти, вміння сприйняти і зрозуміти іншого, піклуватися про оточуючих; розвиток почуттів і сприймання прекрасного у природі, мистецтві й особливо у стосунках між людьми (хлопчиками та дівчатками); створення атмосфери, в якій старші підлітки були б у позиції організаторів; допомога підліткам у самореалізації, підтриманні їхньої активності та коригуванні її спрямованості; виховування-у підлітків мовної та етичної культури дискусії та суперечок.

3. Форми виховної роботи з молодшими підлітками.

Система виховної роботи з молодшими підлітками в таборі ускладнюється новими формами, що характеризуються різноманітністю способів колективної діяльності, багатством ролей, можливостями прояву своєї самостійності і творчості. Це усні журнали, туристичні походи, пошукова діяльність тощо. Природна потреба у здоровому суперництві підлітка має змогу реалізуватись у різноманітних конкурсах і змаганнях, характерною особливістю яких є абсолютна добровільність і самостійність. Найважливіше місце серед них займають різноманітні вікторини. Для їх проведення необхідно визначити тему і заздалегідь оголосити її вихованцям, указати літературу (щоб встигли підготуватись). У вікторині, крім усних запитань, можна використовувати фрагменти художніх, документальних фільмів і діафільмів, фотографій, платівки, сторінки журналів, книг, що відображають ті чи інші явища. Питання можуть бути індивідуальними і колективними. Далі наведено приклади окремих заходів. День етикету. У його програмі можуть бути: конкурс на кращу форму для вихованця табору,

на крашу зачіску, на вміння запросити партнера на танець і гарно танцювати, організувати Гру, атракціон, змагання на зустріч гостей, прийняття подарунків тощо.

Конкурс пісні (хорів, вокальних груп і солістів). Конкурс може бути на теми народних, естрадних, дитячих та інших пісень, пісень одного композитора, пісень, що об'єднані однією темою, пісень репертуару одного співака і т. ін.

4. Форми роботи зі старшими підлітками.

У системі виховної роботи зі старшими підлітками з'являються такі форми, які вимагають більшої відповідальності з боку вихованців, обстоювання ними власної точки зору, розкривають інтереси та вподобання підлітків. Серед них можна назвати дискусії і диспути (“Кого ми вважаємо справжнім товаришем?”, “Ідеали юних: які вони?”, “Що таке справжнє кохання?” тощо), вечори сучасної ліричної поезії, конференції, вечори національних ігор, пісень, ганців, ярмарки, КВК, трудові рейди, туристичні походи, день хлопчиків і день дівчаток, різноманітні пізнавальні ігри: “Що? Де? Коли?”, “Асоціація”, ділові (“Сім'я: увага — конфлікт”, “Захист професій”) та ігри-подорожі (наприклад, “Маршрутом нічного лісу”) та інші. Для створення умов знаходження підлітками цікавих справ у таборі можна створити центри спілкування. Це гуртки за інтересами, спортивні та туристичні секції, театральні, музичні, танцювальні колективи, об'єднання любителів фантастики, політики, подорожей. Сталість відвідування таких об'єднань – не головне, підліток хоче і має спробувати себе у різних видах діяльності, з різними людьми. Педагоги повинні пам'ятати, що завжди у будь-якому колективі є окремі підлітки чи їхні групи, які в даний момент прагнуть побути на самоті. Це не примха, це фізіологічна потреба віку. Побачити таку потребу, підтримати її, а не осуджувати – професійне вміння педагога.

Практичне заняття №4

Тема: Особливості виховної роботи в ДОТ з дітьми старшого шкільного віку.

План

1. Характеристика старшого шкільного віку.
2. Виховні завдання роботи з дітьми старшого шкільного віку.
3. Форми у системі виховної роботи зі старшими школярами.
4. Проблема організації міжвікової взаємодії дітей різновікових колективів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати та провести з групою захід (дискусія, диспут, КВК, пізнавальні ігри) для дітей старшого шкільного віку (**ДОДАТОК 4**).

Література:

1. Гноїнська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноїнська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Характеристика старшого шкільного віку.

У ранній юності вчення продовжує залишатися одним з головних видів діяльності старшокласників. У зв'язку з тим, що в старших класах

розширюється коло знань, що ці знання учні застосовують при поясненні багатьох фактів дійсності, вони більш усвідомлено починають ставитися до навчання. У цьому віці зустрічаються два типи учнів: для одних характерна наявність рівномірно розподілених інтересів, інші відрізняються яскраво вираженим інтересом до однієї науки.

Старший шкільний вік - це період завершення статевого дозрівання і разом з тим початкова стадія фізичної зрілості. Для старшокласника типова готовність до фізичних і розумових навантажень. Фізичний розвиток сприяє формуванню навичок і вмінь у праці та спорті, відкриває широкі можливості для вибору професії. Поряд з цим фізичний розвиток впливає на розвиток деяких якостей особистості.

Наприклад, усвідомлення своєї фізичної сили, здоров'я і привабливості впливає на формування у юнаків та дівчат високої самооцінки, впевненості в собі, життєрадісності і т. д., навпаки, усвідомлення своєї фізичної слабкості викликає деколи у них замкнутість, невіра в свої сили, песимізм.

Старший школяр стоїть на порозі вступу в самостійне життя. Це створює нову соціальну ситуацію розвитку. Завдання самовизначення, вибору свого життєвого шляху встає перед старшим школярем як завдання першорядної важливості. Це нова соціальна позиція змінює для них і значимість навчання, його завдань і змісту. Старші школярі оцінюють навчальний процес з точки зору того, що він дає для їх майбутнього. У старших класах учні переходять до засвоєння теоретичних, методологічних основ, різних навчальних дисциплін.

Старшим школярам стає нудно, якщо немає завдань для розуму. Вони люблять досліджувати та експериментувати, творити і створювати нове, оригінальне.

Старших школярів цікавлять не тільки питання теорії, але самий хід аналізу, способи докази. Їм подобається, коли викладач змушує вибирати рішення між різними точками зору, потребує обґрунтування тих чи інших

твердженнь, вони з готовністю, навіть з радістю вступають в суперечку і наполегливо захищають свою позицію.

Найбільш часте і улюблене зміст суперечок і задушевних бесід старшокласників - це етичні, моральні проблеми. Їх цікавлять не будь-які конкретні випадки, вони хочуть знати їхню принципову сутність. Старшокласники в значній мірі долають властиву підліткам мимовільність, імпульсивність у вияві почуттів. Закріплюється стійке емоційне ставлення до різних сторін життя, до товаришів і до дорослих людей.

У старшому шкільному віці відбуваються зміни у почуттях дружби, товариства і любові. Характерною особливістю дружби старшокласників є не тільки спільність інтересів, але і єдність поглядів, переконань. Дружба носить інтимний характер: хороший друг стає незамінною людиною, друзі діляться найпотаємнішими думками. У цьому віці виникає дружба між юнаками та дівчатами, яка інколи переростає в кохання. У старшому шкільному віці помітно змінюються естетичні почуття, здатність емоційно сприймати і любити прекрасне в навколишній дійсності: в природі, в мистецтві, громадському житті. Розвиваються естетичні почуття пом'якшують різкі прояви особистості юнаків та дівчат, допомагають звільнитися від непривабливих манер, вульгарних звичок, сприяють розвитку чуйності, чуйності, м'якості, стриманості.

Величезний вплив на розвиток старшого школяра надає колектив однолітків. Однак це не знижує у старших школярів потреби в спілкуванні з дорослими. Навпаки, пошуки спілкування з дорослими в них навіть вище, ніж в інші вікові періоди. Прагнення мати дорослого друга пояснюється тим, що вирішити сталі проблеми самосвідомості і самовизначення самому буває дуже важко. Ці питання жваво обговорюються в колі однолітків, але користь такого обговорення відносна: життєвий досвід малий, і тоді на допомогу приходять досвід дорослих.

Вимогливість до оточуючих людей і сувора самооцінка свідчать про високий рівень самосвідомості старшого школяра, а це, у свою чергу,

призводить старшого школяра до самовиховання. На відміну від підлітків у старшокласників чітко проявляється нова особливість - самокритичність, яка допомагає їм більш суворо і об'єктивно контролювати свою поведінку. Рання юність - це час подальшого зміцнення волі, розвитку таких рис вольової активності, як цілеспрямованість, наполегливість, ініціативність. У цьому віці зміцнюється витримка і самовладання, посилюється контроль за рухом і жестами, в силу чого старшокласники і зовні стають більш підтягнутими, ніж підлітки.

Таким чином, можна сказати, що характерними особливостями юнацького вікує:

- Етичний максималізм.
- Внутрішня свобода.
- Естетичний та етичний ідеалізм.
- Художній, творчий характер сприйняття дійсності.
- Безкорисливість в захопленнях.
- Прагнення пізнати і переробити реальність.
- Благородство і довірливість.

Вікові особливості розвитку учнів по-різному проявляються в їх індивідуальному формуванні. Це пов'язано з тим, що школярі в залежності від природних задатків і умов життя (зв'язок біологічного і соціального) істотно відрізняються один від одного. Ось чому розвиток кожного з них у свою чергу характеризується значними індивідуальними відмінностями та особливостями, які необхідно враховувати у процесі навчання.

Юність - це епоха «бурі й натиску». Це період, коли існує величезна потреба у визнанні власної оригінальності і хочеться будь-якими шляхами привернути до себе увагу. Відчуття власної неповторності супроводжується підвищеною увагою до своєї зовнішності, тому має місце постійне порівняння себе з іншими. Нове відкриття свого внутрішнього світу переживається разом з почуттям «безодні самотності» («Мене ніхто не розуміє»). Міркування про себе відбуваються всюди.

Жагуча спрага нового життєвого досвіду в юності сполучається зі страхом перед життям.

Загальне емоційне тло юності більш згладжене в порівнянні з підлітковим періодом: спостерігається помітне поліпшення комунікації та зниження рівня тривожності.

Формування світогляду відбувається на тлі високого рівня критичності до самого себе й до інших. Зазвичай пред'являються тверді моральні вимоги до дорослого й особливо до вчителів.

Основні протиріччя віку такі:

1. Прагнення до свободи й самовиховання сполучається з повним ігноруванням конкретних прийомів самовиховання вольових якостей, що рекомендуються дорослими.

2. Чутливість до оцінки себе іншими маскується зовнішньою байдужістю.

3. Прагнення до ідеалу «у великому» сполучається з виробленою безпринципністю «в малому».

4. Бажання та прагнення здаватись витриманим і дорослим зіштовхуються з дитячою безпосередністю в мові та поведінці.

Е. Шпрангер умовно виділив три типи юності:

1. Різкі, бурхливі зміни, наявність зовнішніх і внутрішніх конфліктів.

2. Плавне засвоєння норм і цінностей без помітних змін в особистості підлітка.

3. Швидка психологічна перебудова особистості й формування власного майбутнього.

Як правило, «я» юнака - це сума якихось ідентифікацій з іншими людьми. У зв'язку з появою самосвідомості юнацтву доступне більш широке та глибоке розуміння інших людей.

Образно кажучи, у цей період дитина остаточно «входить у дорослий світ» з усіма його достоїнствами та недоліками. Тому часом дуже гостро постає питання про взаємини вже дорослих дітей з батьками, які не можуть

прийняти дорослість і самостійність свого чада, якому вони віддали стільки сил і років життя і якого дотепер вважають дитиною.

Така позиція почасти обумовлюється наявними протиріччями в поведінці юнака: з одного боку, він хоче автономії та самостійності рішення та дій, а з іншого - не готовий (або не бажає) нести відповідальність за їх наслідки, тому перекладає цей вантаж на плечі батьків.

Сучасній юності не властиві ні дитяча наївність, ні негативізм, який все заперечує, як це було кілька років тому. Їй властивий більш тверезий, розумно-практичний погляд на життя й набагато більші незалежність і самостійність. Хоча треба мати на увазі, що далеко не всі діти здатні у старшому шкільному віці бути дуже розумними, практичними та самостійними. Велику роль тут відіграють фактори індивідуально-психологічного порядку та сімейного благополуччя.

У багатьох дітей у юнацькому віці відзначаються підвищена невротичність і прояв акцентуйованих рис характеру, спостерігаються швидкі та непередбачені переходи від одного настрою до іншого або посилення інвертованості.

Психологія старшокласників відзначається суперечливими явищами. З одного боку — зростання інтелектуальної і моральної зрілості, пошуки світогляду, спрямованість на майбутнє, юнацький романтизм, довіра до авторитетних дорослих. З іншого боку — тенденції негативізму, який виступає у вигляді юнацької субкультури з її небезпечним ухилом у бік зневаги до моралі.

2. Виховні завдання роботи з дітьми старшого шкільного віку.

Виходячи з вікових особливостей старшокласників, можна висунути такі основні завдання виховної роботи з ними:

1. Допомога у формуванні світогляду і життєвої позиції, орієнтованої на чесність, працьовитість, самостійність, миролюбність, поступливість.

2. Підготовка до майбутнього вибору професії і сімейного життя, виконання громадських обов'язків.

3. Продовження формування орієнтації на гуманну поведінку через усвідомлення мотивів власних вчинків і уникнення неконструктивного психологічного захисту.

В юнацькому віці виразно постає потреба у формуванні світогляду, тобто розумінні закономірностей оточуючого світу і створенні системи поглядів, тому нормально розвинений старшокласник (не інфантильний, який за інтелектуальним розвитком швидше належить до підліткового віку) цікавиться досить широким колом явищ політики, економіки, мистецтва тощо. Важливою частиною світогляду є моральні переконання. Старшокласники прагнуть самостійно розібратися у моральних проблемах і не люблять, коли дорослі пропонують їм готові і категоричні формулювання.

Поширеними помилками педагогів у роботі з старшокласниками, згідно з даними В.І. Журавльова, є спалахи через дрібниці, покарання учнів без належної перевірки обставин порушення, слабке володіння навчальним матеріалом, що викликає критичне ставлення учнів, дратівливість, переслідування учнів через дрібниці, використання дитячих методів дисциплінування, розподіл учнів за симпатіями, залякування, занадто критичне ставлення до окремих старшокласників, збереження стилю спілкування немов з підлітками, помітна відсутність у педагога інтересу до предмета, що викладає.

Треба окремо відзначити як недолік педагогічного спілкування з старшокласниками такі прояви нетактовності, як привселюдні образи учнів, вторгнення у світ особистих стосунків юнаків та дівчат, вимоги у формі крику та погроз, зловживання відвертістю учнів з педагогами, цікавість до особистого життя учнів, негативна оцінка інших педагогів в присутності учнів.

3. Форми у системі виховної роботи зі старшими школярами.

У системі виховної роботи зі старшими школярами з'являються такі форми, які вимагають більшої відповідальності з боку вихованців, обстоювання ними власної точки зору, розкривають інтереси та вподобання.

Серед них можна назвати дискусії і диспути (“Кого ми вважаємо справжнім товаришем?”, “Ідеали юних: які вони?”, “Що таке справжнє кохання?” тощо), вечори сучасної ліричної поезії, конференції, вечори національних ігор, пісень, ганців, ярмарки, КВК, трудові рейди, туристичні походи, різноманітні пізнавальні ігри: “Що? Де? Коли?”, “Асоціація”, ділові (“Сім’я: увага — конфлікт”, “Захист професій”).

Для створення умов знаходження юнаків цікавих справ у таборі можна створити центри спілкування. Це гуртки за інтересами, спортивні та туристичні секції, театральні, музичні, танцювальні колективи, об’єднання любителів фантастики, політики, подорожей.

4. Проблема організації міжвікової взаємодії дітей різновікових колективів.

Розв’язання виховних завдань у дитячих колективах обов’язково має спиратися на знання вікових властивостей дітей. Для того, щоб виділити будь-яке виховне завдання навіть найпростіше, недостатньо враховувати лише індивідуальні особливості дитини. Не менш важливим є знання й врахування своєрідності його можливих вікових характеристик, правильних науково обґрунтованих уявлень про стан формування особистості дитини, протиріччя розвитку особистості, зумовлені віковими змінами й акселерацією.

Щоб досягти успіху в своїй діяльності, вихователь (вожатий) повинен стати для вихованців не тільки керівником та організатором, але й порадиником, старшим другом, до якого б всі прислухалися, педагогом. Який вміє правильно підбирати ігри, адекватно реагувати на пустощі дітей, передбачати конфліктні ситуації та вирішувати суперечки, надавати дітям свободу в межах норми. Для цього вихователю необхідно знати свої обов’язки та права, прагнути виконувати ці обов’язки, з повагою ставитися до дітей.

Різновіковий колектив забезпечує реалізацію низки функцій: організаційної, мотиваційної, стимулюючої, розвивальної, виховної, соціалізуючої, пізнавальної.

Організаційна функція. В організації своєї діяльності всі члени колективу підпорядковуються його нормам, правилам, законам і діють як структурна організаційна єдність.

Мотиваційна функція. В різновіковому колективі наявний цілий спектр соціальних мотивів, несхожих на мотиви, що присутні в звичайному одновіковому колективі. Якщо традиційно для школяра провідним соціальним мотивом виступає прагнення до визнання з боку референтних осіб, то в процесі різновікової взаємодії акценти дещо змінюються. Зокрема, А.Матіс зазначає, що в колективній діяльності учня цікавить можливість так організувати свою взаємодію з партнером (старшим чи ровесником), щоб оволодіння матеріалом, знаннями, вміннями відбулося найбільш ефективно. Спрямованість на співробітництво, яке б забезпечило успіх у роботі, є сильною спонукальною основою роботи колективу.

Стимулююча функція. Ситуації успіху, що супроводжують дітей у ході взаємодіяльності в різновіковому колективі є сильними стимулами для подальшої роботи.

Соціалізуюча функція різновікового колективу полягає в розвитку навичок соціалізації, міжособистісне наuczіння (усвідомлення учасниками колективу власної поведінки, своїх сил, обмежень, які зумовлюють небажану реакцію з боку оточуючих).

Виховна функція полягає у постійному вияву турботи один про одного, у відповідальності один за одного, що має безпосередній вплив на формування кращих людських рис.

Практичне заняття №5

Тема: Педагогічні основи періодів зміни в ДОТ.

План

1. Організаційний період зміни. Цілі педагогів в організаційний період. Педагогічні завдання в організаційний період.
2. Умови, що забезпечують виховний характер діяльності в організаційний період.
3. Зміст педагогічного коригування діяльності дітей в організаційний період. Методи виховної роботи в організаційний період та організаційні форми діяльності. Методичні рекомендації до проведення організаційного періоду.
4. Основний період зміни. Мета педагогів та педагогічні завдання в основний період. Умови успішного цілеспрямування. Значення особистості вожатого в основний період.
5. Методи роботи в основний період, види й організаційні форми діяльності.
6. Підсумковий період зміни. Цілі педагогів у підсумковий період. Основні методи роботи вожатого.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати гру на знайомство і спілкування та захід-вечір знайомств.
2. Підготувати конспект справи комплексного характеру.

Література:

1. Гноінська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноінська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Організаційний період зміни. Цілі педагогів в організаційний період. Педагогічні завдання в організаційний період.

Організаційний період зміни розпочинається з заїзду дітей і триває три-чотири дні. Оргперіод - це перехід дітей від одного життя до іншого, час звикання до нових умов, до нових вимог, до нового режиму, раціону харчування.

Колектив у цей період - мета та об'єкт виховних дій вожатих. Діти відчують стан адаптації, загальної емоційної напруженості, спричинений недоліком інформації про закони, норми, вимоги нового колективу, про його членів, вожатих, про своє можливе місце в колективі. Ніхто не знає, як поставляться до нього товариші, як складуться його взаємини з вожатим, чи зможе колектив задовольнити всі його потреби і справдити сподівання. У загоні - атмосфера святковості, схвильованості, прийняття себе, інших, нового стилю життя, нових видів діяльності, норм спілкування («фестивальний рух»). Діти намагаються виявити себе перед новими знайомими в найкращому вигляді, а це сприяє завищеній оцінці підлітками своїх можливостей. Більшість з них схильні вважати себе готовими до виконання головних ролей громадсько-організаторської діяльності. Дії загону оцінюються некритично. Головним інтересом в цей період життя дітей є потреба в пізнанні та орієнтації у новому середовищі; в інформації про норми, вимоги нового колективу, про своє місце в ньому. Потреба в активній діяльності сприяє включенню дітей у роботу, спілкуванню з товаришами.

На основі безпосередньо емоційних контактів починають складатися міжособисті зв'язки і відношення, що приводять до створення неформальних груп емоційно-психологічного характеру. Групи ці нестійкі і не зв'язані між собою.

Цілі педагогів в організаційний період - згуртувати дитячий колектив, для того щоб зробити його у подальшому інструментом виховання

особистості; організувати життя дітей; допомогти їм адаптуватися в нових умовах.

Педагогічні завдання

1. Організація діяльності і спілкування дітей (допомогти їм швидше пізнати один одного, познайомитися з вожатим, з довіллям; допомогти розкритись у кращих своїх нахилах, широті інтересів, здібностей, знань і вмінь; виробити загальні цілі, завдання, перспективи спільної діяльності; виробити норми, вимоги колективу щодо кожного його члена; сформувати цілеспрямований інтерес до історії, традицій табору; виховувати почуття господаря в таборі, готовність до спільної праці щодо його впорядкування, бережливе ставлення до майна табору; забезпечити вікові потреби в самодіяльності, громадській діяльності, сформувати активну позицію кожного члена колективу; домагатися, щоб норми, вимоги колективу сприймалися дітьми; формувати особисту готовність слідувати цим правилам, нормам, вимогам).

2. Організація виконання режимних моментів (ознайомити дітей з режимом дня, правилами особистої гігієни та самообслуговування; виховувати свідоме ставлення до режиму дня, правил особистої гігієни та самообслуговування; домагатися прийняття і виконання кожним правил внутрішнього розпорядку; вчити дітей виконувати правила особистої гігієни і самообслуговування, вимоги розпорядку дня).

3. Вивчення дітей, діагностика відносин у створюваному колективі (вивчення інтересів, нахилів, сподівань від табору, досвіду участі в організаторській діяльності; вивчення взаємовідносин; вивчення спілкування в колективі).

2. Умови, що забезпечують виховний характер діяльності в організаційний період.

Такими умовами можуть бути:

- добір таких форм організації діяльності, що не вимагають від дітей великих відшкодувань сил, черговість фізичних і емоційних навантажень;

- високий темп, чіткий ритм діяльності, її безперервність, черговість видів діяльності;
- суспільно корисна спрямованість, творчий підхід до змісту і організації (діти продумують хід справи, шукають можливості проявити себе);
- колективно-груповий характер виконання (у груповій діяльності кожен має змогу проявити себе, визначити свою позицію в системі ділових і особистих відносин);
- зміна складу груп у різних видах діяльності;
- аналіз, оцінка результатів діяльності груп з боку всього загону;
- правильна організація діяльності в групах, спільна постановка завдань діяльності, розподіл доручень-ролей, виконання діяльності, аналіз результатів сприяють реалізації прагнень підлітків до самостійності;
- товариська, невимушена атмосфера сприяє розкріпаченню дітей, втраті почуття беззахисності, що спричинена відривом від сім'ї;
- емоційний контакт дітей з вожатими;
- правильна позиція вожатого.

3. Зміст педагогічного коригування діяльності дітей в організаційний період. Методи виховної роботи в організаційний період та організаційні форми діяльності. Методичні рекомендації до проведення організаційного періоду.

Зміст педагогічного коригування діяльності дітей:

- поставити їх у позицію свідомо виробленої мети, перспективи колективного життя, норм, правил, взаємовідносин;
- поставити вимоги, що діти мають безумовно виконувати і домагатися їх виконання (особливо тих, що стосуються збереження життя і здоров'я дітей, організації їхнього життя, побуту);
- допомагати дітям формувати малі групи для різних видів діяльності, проявляти педагогічний такт;
- регулювати взаємовідносини і спілкування в групах у процесі діяльності;
- допомагати дітям у правильній організації діяльності в групах.

Загальна лінія керівництва дитячим колективом в організаційний період пов'язана з осмисленням мети і виховних завдань, дитячою організацією, специфікою табору. Від вожатого в цей період вимагається вміле поєднання безпосереднього й опосередкованого педагогічного керівництва. Вожатий на перших кроках виступає організатором загону, носієм тих норм і вимог, що мають стати надбанням колективу. Шляхом раціональної організації діяльності та регулювання-спілкування, коригування відносин він допомагає дітям визначити й обрати первинний актив, поступово передати частину своїх функцій йому.

Використовує вожатий в організаційний період такі методи виховної роботи:

- переконання (словом, позитивним прикладом);
- колективну суспільно корисну діяльність;
- вимоги;
- доручення (тимчасового характеру);
- змагання (при проведенні різних творчих конкурсів);
- гру;
- заохочення.

Рекомендовані види й організаційні форми діяльності:

- гра на знайомство і спілкування, вечір знайомств, вогнище дружби, загонів вогники з елементами гри;
- організаційно-громадська – випуск першої стіннівки, уявлення про майбутнє загону “Здрастуй, табір”, чергування в їдальні і таборі, виконання доручень, організація діяльності груп, вибори активу, визначення загальних перспектив перебування дітей у таборі, щоденне підбиття підсумків табірної доби;
- трудова – самообслуговування, чергування в їдальні, благоустрій території, операція “Затишок”;
- художньо-творча діяльність – концерт “Ромашка”, конкурс “живих” картин, рисований фільм, музичний експрес, концерт-блискавка;

- інтелектуальна – політичний турнір, конкурс ерудитів;
- пізнавальна – екскурсія по табору, бесіди з краєзнавства;
- фізкультурно-спортивна – зарядка, проведення веселих змагань;
- санітарно-оздоровча – медичний огляд, виконання санітарно гігієнічних вимог, додержання режиму дня.

Початковий період становлення колективу закінчується, коли діти задовольняють свої потреби в інформації Про новий колектив товаришів, вожатих, коли в основній рисах вони бачать перспективу запільної діяльності, характер моральних вимог, коли в загоні створюється атмосфера зацікавленості, готовності брати участь; спільних справах, коли загін для кожного стає значущим середовищем, набуває привабливості з точки зору очікувань і потреб дітей.

Методичні рекомендації до проведення організаційного періоду

1. Заїзд дітей у табір, комплектація загонів.
2. Збір знайомств у загоні.
3. Організаційний збір загону. Збір знайомств у таборі.
4. Відкриття табірної зміни.

У разі одноденного заїзду дітей до табору організаційний період може тривати 2-3 дні. Пропонуємо один із можливих варіантів його проведення.

День перший: заїзд; розподіл за загонами; ознайомлення з режимом дня в таборі; екскурсія по табору; рухливі ігри на повітрі, розучування пісень; табірна гра “Табір піднімає вітрила”; гра “Майстерня доброго настрою”; загонові вогники знайомства.

День другий: робота з благоустрою загонового місця; бесіди “Живемо за розпорядком”, “Табір – наш дім, і ми господарі в ньому”; підготовка до свята знайомств у таборі; робота з виявлення лідерів у колективі дітей; організаційні збори загонів “Хто поведе за собою”.

День третій: табірна лінійка; “збір-старт”, оголошення путівки дня; година праці; колективне планування табірної зміни; запис у гуртки, бібліотеку; розучування пісень, репетиції виступів до відкриття табірної

зміни; спортивні ігри, розваги; загальнотабірне свято “Відкриття зміни у наборі”, вечірній вогник загону.

Розподіл за загонами та групами відбувається в перший день зміни. Вік може здійснюватися за різними ознаками: за віком, інтересами, бажанням дітей. Можуть створюватися різновікові загони. Педагогіка організаційного періоду починається з першого дня. Це найдовший і найважчий день, від якого залежить подальший ритм життя у таборі. Вожаті готують значки-емблеми для дітей, та газети-вітання “Знайомтесь, ми ваші вожаті!”. На майданчику, де відбувається зустріч дітей, розташовується штаб зустрічі. На столах розміщені таблички загонів з віковим визначенням (наприклад І загін, 13-15 років). До зустрічі приготувалися: медичний пункт “Кабінет лікаря Айболита”, “Довідкове бюро” – місце, де можна одержати довідку, відповідь на будь-яке запитання. Працюють спортивні, музичні клуби. Радіовузол веде інформаційну роботу. Створено пункт чергових вожатих. На плакатах написані: адреса табору, поради батькам, дружні, веселі побажання. Сформовані загони розміщуються у своїх спальних будиночках. Проходить операція “Митниця”, “Затишок”.

Збір знайомств у загоні розпочинається зверненням вожатого і вихователя до дітей: розповідають про традиції табору, про себе, свої захоплення та інтереси, розповідають про найбільш цікаві справи у таборі. Діти можуть заповнити анкету: що ти вмієш робити, чого можеш навчити товаришів? яке доручення хотів би виконувати? твої інтереси, захоплення; чого б ти хотів навчитись у таборі?

Обов’язково під час збору знайомств вожатий має провести кілька ігор з метою знайомства дітей один з одним, виявиш лідерів загону. Вогник знайомств можна закінчити піснею. Вогник в таборі. “Вогник” – це колективне обговорення загonom і вожатим прожитого дня, аналіз проведених справ, аналіз взаємин. “Вогник” не обов’язково повинен мати атрибутом “вогнище” або свічки.

4. Основний період зміни. Мета педагогів та педагогічні завдання в основний період. Умови успішного цілеспрямування. Значення особистості вожатого в основний період.

Мета:

- домогтися створення виховної системи в загоні;
- сприяти розвитку особистості кожної дитини на основі розвитку колективу та міжособистісних стосунків;
- домогтися пізнавального характеру кожної справи;
- розвивати організаторські знання, вміння і навички через систему доручень (актив, тимчасові об'єднання, традиційні доручення, змінність активу);
- домогтись виконання режимних моментів, єдиних вимог;
- організувати взаємодію з загонами та службами табору. В цей період зміни відбираються такі напрямки діяльності дітей, які відповідають їх інтересам. Справи цього періоду повинні стимулювати прагнення дітей та підлітків до загального успіху.

Мета педагогів в основний період – перетворити колектив загону на інструмент цілеспрямованого формування певних якостей особистості у дітей, що його становлять.

Педагогічні завдання загального характеру:

- створення умов для: організації виховної, розвивальної та оздоровчої діяльності та силкування дітей, що сприяє формуванню соціально цінних відносин в колективі, позитивного ставлення до всіх дітей, явищ дійсності, людей, один до одного, колективу;
- розвиток і єднання колективу загону, здатного впливати на особистість дитини;
- створення умов для реалізації особистості кожної дитини.

Завдання з оздоровлення, забезпечення охорони життя та здоров'я дітей:

- виховувати свідоме ставлення до зміцнення свого здоров'я;
- продовжувати виховувати свідоме ставлення до режиму дня, виконання правил особистої гігієни, санітарії;
- забезпечити систематичне заняття фізичною культурою і спортом дітей загону;
- забезпечити виконання дітьми заходів з охорони життя та здоров'я;
- забезпечити виконання дітьми режиму дня, правильне чергування фізичних, емоційних навантажень протягом дня і всього періоду;
- забезпечити виконання рекомендацій лікаря дітьми, які потребують лікарської допомоги.

Умови успішного цілеспрямовання:

- конкретизація загальних завдань залежно від особливостей дітей (вікових, індивідуальних), виявлених в організаційний період, стану колективу, специфіки зміни.

Завдання з інформаційного забезпечення виховного процесу:

- цілеспрямоване вивчення колективу загону з метою збирання діагностичної інформації (стан окремих дітей в колективі, успіхи у згуртуванні колективу, відносини і спілкування в колективі);
- збирання оперативної інформації для проведення, конкретної колективної та індивідуальної діяльності дітей.

Умови для забезпечення виховного характеру діяльності в основний період:

- суспільно корисна спрямованість справ;
- творчий підхід до змісту й організації справ;
- забезпечення єдності, взаємозв'язку виховних завдань в організації кожної справи;
- різноманітність видів діяльності, добровільність вибору справ, можливість кожного задовольнити свої потреби;
- логічність у послідовності справ залежно від стану сформованості колективу;
- збільшення обсягу й інтенсивності загальних справ наприкінці основного періоду;
- встановлення контактів з колективами інших загонів;
- поєднання колективних і групових форм організації справ;
- наявність улюбленої справи в діяльності загону;
- змагання;
- організація діяльності через актив.

Великого значення в основний період набуває особистість вожатого, його вміння проявляти свої знання, творчі здібності, обрати належний ступінь педагогічного втручання в організацію колективної діяльності. У період прихованих конфліктів у колективних відносинах функція вожатого арбітражна, у період .

5. Методи роботи в основний період , види й організаційні форми діяльності.

Методи роботи в основний період:

- колективна суспільно корисна діяльність;
- доручення;
- змагання;
- гра;
- заохочення;
- переконання;
- вимоги.

Рекомендовані види й організаційні форми діяльності:

- конкурси, огляди, змагання з різних видів діяльності, які сприяють самовизначенню загонів, що проявляють перші колективні емоції, першу спільну радість;
- справи комплексного характеру (День миру, день пам'яті, операція “Наш друг – природа”, “День милосердя”);
- організаційно-громадська діяльність, колективне планування діяльності загону, дружини, збір з планування роботи, організація справ, участь у роботі творчих груп, ради справ;
- трудові справи, самообслуговування, чергування в їдальні, по табору, благоустрій території.

6. Підсумковий період зміни. Цілі педагогів у підсумковий період. Основні методи роботи вожатого.

Мета: підвести підсумки діяльності.

Завдання: проаналізувати виховну роботу в загоні, виявити причини успіхів та невдач.

Цілі педагогів у підсумковий період:

1. надати кожному вихованню можливість пізнати себе, свої можливості через колектив;
2. допомогти осмислити і закріпити навички, набуті в таборі, захопити дітей перспективою самовиховання;
3. підготувати дітей до від'їзду;
4. підготувати табір до наступної зміни;

5. особливу увагу звернути на охорону життя та здоров'я дітей;
6. проаналізувати досягнутий рівень розвитку колективу.

Основні методи роботи вожатого:

- переконання (бесіда, диспут);
- формування досвіду моральної поведінки (доручення, вимоги колективу до особистості);
- організація суспільно корисної діяльності;
- доручення.

Практичне заняття № 6.

Тема: Планування табірної зміни.

План

1. Скласти примірний режим для перебування в таборі.
2. Скласти проект літнього відпочинку та оздоровлення дітей.
3. Скласти план-сітку роботи загону на зміну.

Література:

1. Гноїнська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноїнська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Скласти примірний режим для перебування в таборі.

Що таке правильний режим дня? Правильний режим дня — це раціональне чергування різних видів діяльності й відпочинку. Ще сто років тому педагоги й педіатри дійшли висновку, що дотримуючись режиму дня, можна виховати здорову дитину, а її розвиток спрямувати в правильному напрямі.

У таборі рекомендують дотримуватись такого режиму дня:

8.00 – Підйом.

8.10 – Ранкова гімнастика.

8.30 – Водні процедури.

8.50 – Ранковий збір, лінійка.

9.00 – Сніданок.

9.30 – Робота гуртків, суспільна праця.

11.00 – Оздоровчо-гігієнічні процедури, навчання плаванню.

12.30 – Вільний час, заняття на вибір.

13.30 – Обід.

14.30 – Тиха година.

16.00 – Полудник.

16.30 – Заняття в гуртках, загальнотабірні заходи.

18.30 – Вільний час, заняття на вибір.

19.00 – Вечеря.

20.00 – Загальні заходи, вогнища.

21.00 – Відбій для дітей 7-9 років.

22.00 – Відбій для дітей 10-16 років.

2. Скласти проект літнього відпочинку та оздоровлення дітей.

Ефективна соціально-педагогічна робота в літньому таборі починається з проектування діяльності табору, яка по самому загальному розумінню «є ідеальне продумування та практичне втілення того, що можливо, і того, що повинно бути»

Назва Проекту: «Створення безпечного та комфортного середовища для оздоровлення та відпочинку дітей в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку «Веселка».

Мета Проекту: Створення умов для належної організації оздоровлення і відпочинку дітей в дитячому закладі оздоровлення та відпочинку «Веселка».

Завдання проекту: Збереження, розвиток та максимальне використання існуючого дитячого оздоровчого закладу шляхом створення сучасного, високоефективного й конкурентоспроможного рекреаційного комплексу, що забезпечить поліпшення стану здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил, зайнятість у канікулярний період, запобігання бездоглядності, створення

можливості продовжити виховний процес та розвиток творчих здібностей дітей, організоване оздоровлення та відпочинок.

Невід'ємною складовою табірною життя має стати патріотичне виховання. Велике значення приділятиметься ознайомленню дітей з традиціями та звичаями українського народу. Будуть проведені такі заходи, як свято української казки, конкурс знавців українських прислів'їв та пісень. Фізкультурно-спортивні та оздоровчі заходи, які плануються проводитись у таборі, будуть невід'ємною частиною режиму роботи, відповідати віковим особливостям дітей, стану їхнього здоров'я, фізичного розвитку, рівню фізичної підготовленості, бажанням, запитам та інтересам учнів.

Невичерпним джерелом пізнавальної та розвиваючої інформації стануть музеї, які даватимуть змогу поринути у давні часи і епохи, провести екскурс сучасністю та познайомитись з талантами декоративно-прикладної творчості сьогодення.

Кожен день у таборі буде своєрідною родзинкою - День знайомства, День творчості, День екології, День міста, День патріотизму, День родини, День казки, День екологічної варти, День малої Батьківщини, День української кухні, День фантазерів, День екскурсій, День прощання.

Під час оздоровчо-відпочинкового періоду особлива увага приділятиметься профілактиці дитячого травматизму, дотриманню санітарних, протипожежних правил. У таборах будуть оформлені куточки з техніки безпеки, проводитися інструктажі з безпеки життєдіяльності.

З метою реалізації поставлених завдань, робота з дітьми здійснюватиметься за такими напрямками:

- фізкультурно-оздоровчим;
- художньо-естетичним;
- соціально-моральним;
- пізнавальним;
- мовленнєвим.

Вся освітня діяльність з дітьми планується здійснюватись на свіжому повітрі (за сприятливих погодних умов). Роботу буде організовано так, щоб в ігровій формі, під час довірливого спілкування з дорослим малята дізнавалися про щось нове, цікаве, мали можливість шляхом практичних дій перевірити певні припущення.

3. Скласти план-сітку роботи загону на зміну.

Дата

Заходи

07.08 Понеділок Заїзд дітей	1. Заїзд дітей до табору. Оформлення документів. 2. Облаштування місця заgonу. Інструктаж з техніки безпеки під час відпочинку в таборі. 3. Заміри стану здоров'я дітей. Паспорт здоров'я дітей . 4. Вечір-презентація «Книги рекордів Веселки» 5. Вечірні вогники знайомств «Це МИ!»
08.08 Вівторок Пошук талантів	1. Хвилинка здоров'я « Навіщо дитині активний відпочинок». 2. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 3. Створення портфолію кожного заgonу «Колір мого літа-2021» 4. Шоу-програма «Крок до зірок» 5. Дискотека знайомств.
09.08 Середа День відкритих дверей	1. Хвилинка здоров'я «Як вести себе у натовпі та масових табірних заходах» 2. Малюнки на асфальті «Мій табір – моє дитинство» 3. Лінійка присвячена відкриттю IV табірної зміни «Історія IV зміни літа -2021 року розпочато...». 4. Святковий концерт «Ми вікриваємо IV зміну 2021 року!» 5. Святкова дискотека
10.08 Четвер День інтуїції	1. Хвилинка здоров'я « Як вести себе під час спортивних змагань» 2. Виховна хвилинка «Дружба у нашому заgonі» 3. Конкурс гумору та сатири 4. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 5. Конкурсна програма «Шоу ІНТУІЦІЯ».
11.08 П'ятниця День піратів	1. Караоке у Веселці 2. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 3. Квест «Пошук острова скарбів» 4. Дискотека в стилі індіанців.
12.08 Субота День джентльмена	1. Хвилинка здоров'я « Що ми їмо?». 2. Трудова акція «Краса врятує нас і світ». 3. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 4. Конкурс на найкраще татуювання 5. Містер Веселка 6. Стилїзована дискотека

13.08 Неділя День інтелектуалів	1. Хвилинка здоров'я « Чистота — запорука здоров'я». 2. Майстер – клас з виготовлення повітряних зміїв. 3. Запуск повітряних зміїв. 4. Інтелектуальна програма «Найрозумніший» 5. Пісні біля вогнища
14.08 Понеділок День краси	1. Хвилинка здоров'я «Закон захищає життя і здоров'я дитини». 2. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 3. Конкурсна програма «Шоу Холостяк» Міс веселка 4. Дискотека еліти. 5.
15.08 Вівторок День розваг	1. Хвилинка здоров'я «Відпочинок на природі . Безпека і небезпека». 2. Акція «Заміни СМС на звичайний лист» Робота поштових скриньок 3. Хто зверху?! 4. Дискотека «Давай дружити»
16.08 Середа Ігри патріотів	1. Хвилинка здоров'я «Вода друг чи ворог». 2. Патріотична хвилина «Ми діти твої, Україно!» 3. Спорт змагання. Ігри патріотів. 4. Конкурс загонових флешмобів. Майданс. 5. Українська дискотека.
17.08 Четвер День танцю	1. Хвилинка здоров'я «Здоровий спосіб життя!» 2. Спортивні змагання Веселкової олімпіади. 3. Конкурс малюнків «Збережемо планету для майбутніх поколінь» 4. Шоу програма «Танці з вожатими» 5. Дискотека батлів.
18.08 П'ятниця День пісні	1. Виховна хвилинка «Вожатий, вожата і я – веселкова ми сім'я!» 2. Операція «Чисте подвір'я – чистий табір» 3. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 4. Співай як зірка Голос Веселки 5. Святкова дискотека.

19.08 Субота Супер-шляпа	1. Патріотична хвилинка «Історія мого рідного краю» 2. Олімпійські змагання Веселкової олімпіади. 3. Старі пісні на новий лад. 4. Конкурсна програма «Супер-шляпа» 5. Дискотека рекордсменів. Хвилинка здоров'я «Мій зір»
20.08 Неділя Оскар	1. Хвилинка здоров'я « Фізичні травми – будь обережним ». 2. Бесіда « Милосердя в твоєму житті» 3. Спортивні змагання Веселкової олімпіади. 4. Зйомка кінофільмів/ кліпів/ 5. Пародії на відеокліпи 6. Українська дискотека
21.08 Понеділок День вишиванки	1. Хвилинка здоров'я 2. Конкурс гуморесок 3. Програма Я люблю Україну 4. Перегляд фільму під відкритим небом 7.
22.08 Вівторок День спортивних результатів	1. Заняття з елементами тренінгу «Шкідливі звички». 2. Закриття Веселкових Олімпійських ігор «Літо-2021» II зміна. 3. Малюнки на асфальті. 4. Спортивні змагання «Вожатік». 5. Дискотека в стилі White and black.
23.08 Середа Закриття табірної зміни	1. Бесіда «Шануємо минуле – будуємо майбутнє». 2. Конкурс гірлянд «Наш Фантик». 3. Аукціон «Міняємо ревізори на призи» 4. Закриття табірної зміни «Історія II табірної зміни літа-2017 5. Завершальний гала-концерт «Машина часу на 18 днів назад» 6. Вечірні вогники « Наше літо. Наші плани та перемоги»
24.08 Четвер Від'їзд дітей	1. Хвилинка здоров'я. «Не давайте суму жити». 2. Акція «Зробимо планету чистішою». 3. Прощання з табором . 4. Від'їзд дітей.

Практичне заняття №7

Тема: Методика організації «Вогник» у таборі

План

1. Збір знайомств у загоні.
2. Організаційний збір загону.
3. Збір знайомств у таборі. Педагогічні завдання «вогника». Види вогників та форми проведення вогника.
4. Відкриття табірної зміни. Загальнотабірне свято «Відкриття зміни у таборі».
5. Ритуали, символи та атрибути дитячого оздоровчого закладу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти сценарій урочистої лінійки відкриття зміни в оздоровчому таборі.
2. Скласти сценарій тематичного вогника.

Література:

1. Гноїнська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноїнська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
 2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
 3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
 4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
 5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
 6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
- 1. Збір знайомств у загоні.**

Збір – це своєрідна школа виховання, тому важливо, щоб кожен педагог-організатор правильно розумів завдання і характер цієї форми, роботи, зумів зробити так, щоб кожний збір був засобом виховання у дітей самостійності, ініціативи, активності, організаторських здібностей.

Мета: познайомити дітей із співробітниками табору, за єдиними вимогами, роз'яснити суть законів і традицій табору. Перше знайомство з колективом педагогів-організаторів.

Не менш важливим етапом у таборі є збір. До нього потрібно підготуватися. Вирішити, як будуть 20 днів жити діти в таборі, розділити загін на мікрогрупи (ланки, сім'ї, тусовки, здійснити перший розподіл тимчасових і постійних доручень. З допомогою гри «Лідер» визначається лідер загону. Він – помічник вожатого у налагодженні щоденних організаційних моментів, своєрідний місток між вожатим та дітьми при вирішенні можливих конфліктних ситуацій. Потрібно стежити за тим, щоб особистість лідера загону мала авторитет у друзів. Інакше можливе обрання іншого лідера.

Збір вирішує також завдання розподілу обов'язків у загоні. Обов'язки дітей можуть варіюватися у залежності від характеру зміни, її тривалості та інших чинників. Традиційно, згідно з умовами діяльності дитячого центру, склалися такі необхідні для виконання обов'язки: редакційна колегія, художня рада (відповідальні за підготовку художніх номерів), вітальний центр (відповідальні за привітання з днем народження), служба охорони (відповідальні за збереження речей), служба технічного забезпечення (відповідальні за чистоту в загоні). Сприяйте ініціативності дітей, не заперечуйте, якщо хтось із них запропонує свій варіант відповідальності за якусь ділянку роботи.

2. Організаційний збір загону.

Організаційний збір у таборі — найважливіший і найскладніший проміжок часу в житті загону.

Діяльність педагога-організатора в цей період відзначається найбільшою інтенсивністю: необхідно підготуватися до першої зустрічі (оформити привітання, можливо, наказ попередньої зміни, показати себе); продумати всю систему дій в організаційному періоді.

Однак, на думку деяких авторів, у табірній зміні слід окремо виділити підготовчий період, що включає в себе знайомство вихователя з адміністрацією табору, його територією, а також з дітьми і їх батьками. В процесі реєстрації дітей слід провести анкетування батьків чи осіб, які їх замінюють. Це дасть можливість вихователю заочно познайомитися з дітьми, особливостями їх характеру, поведінки, скласти план роботи за зміну. (Зміст

анкети у додатку). В процесі бесіди, в атмосфері довір'я, слід дізнатись про наявність у дітей якихось специфічних хвороб (енурез, алергія) чи особливостей (боязнь темноти).

Обов'язковим етапом організаційного збору в загоні є ознайомлення дітей з режимом дня. Потрібно доступно розповісти дітям про обов'язкові режимні моменти: підйом, зарядка, прибирання кімнат, відпочинок біля моря, час приймання їжі тощо.

Щоб бути міцним, колектив, очевидно, повинен мати притаманні, лише йому особливості. Разом із дітьми придумайте назву, закличку, пісню вашого загону. Спробуйте різні варіанти і зупиніться на тому, який може об'єднати майже всіх.

На організаційному зборі потрібно провести бесіду про безпеку життєдіяльності, та щоб кожна дитина поставила підпис про ознайомлення із правилами у педагогічному щоденнику. Закінчуючи організаційний збір, потрібно пам'ятати про те, що діти зібралися для активного відпочинку, а він повинен бути веселим та невимушеним. Для реалізації цього завдання пропонуємо розповсюджену форму колективної творчої діяльності – гру „Ромашка” (Див. Додаток).

Попереду у дітей – безліч цікавих справ, бажано, щоб участь у них взяли всі діти в загоні. А ось від того, як пройдуть справи в організаційний період залежатиме і характер зміни.

3. Збір знайомств у таборі. Педагогічні завдання «вогника». Види вогників та форми проведення вогника.

Збір знайомств у загоні розпочинається зверненням вожатого і вихователя до дітей: розповідають про традиції табору, про себе, свої захоплення та інтереси, розповідають про найбільш цікаві справи у таборі. Діти можуть заповнити анкету:

- що ти вмієш робити, чого можеш навчити товаришів?
- яке доручення хотів би виконувати?
- твої інтереси, захоплення;
- чого б ти хотів навчитись у таборі?

Обов'язково під час збору знайомств вожатий має провести кілька ігор з метою знайомства дітей один з одним, виявиш лідерів загону. Вогник знайомств можна закінчити піснею.

«Вогник» – це колективне обговорення загonom і вожатим прожитого дня, аналіз проведених справ, аналіз взаємин. «Вогник» не обов'язково повинен мати атрибутом «вогнище» або свічки. Головне в ньому – зміст і тональність розмови, обговорення. «Вогник» – це осмислення дій, конкретне

втілення в життя принципу самоврядування: самі плануємо, самі організуємо, самі проводимо, самі аналізуємо. «Вогник» – це тісне коло друзів. У колі кожен бачить обличчя та очі своїх товаришів.

«Вогник» знайомства – це вечір біля вогнища, де вожатий ознайомлює дітей з традиціями табору, розповідає про себе. Як вільний мікрофон можна використати гілочку, значок-символ табору, емблему затону. Кожен учасник «вогника», в руках якого «вільний мікрофон», розповідає про себе, свої захоплення, друзів.

Для дітей старших загонів можна провести «вогник» у формі «концерту-відвертості». Як естафета використовується конверт із питаннями з різних галузей знань. Наприклад: чи любиш ти пісню, поезію? Прочитай вірші улюблених поетів. (Кількість питань має відповідати кількості дітей у загоні.)

Для дітей молодшого та середнього віку «вогник» можна провести у формі творчого вітання. Вожатий розбиває загін на групи і пропонує повести творчу веселу розповідь про одного із членів групи. Під час «вогника» слід використовувати ліричні пісні, щоб вони сприяли відвертій розмові дітей.

З молодшими дітьми «вогник» можна почати з легенди про табір, провести розмову про улюблені казки, іграшки.

«Вогник» триває не більше 30 хвилин. На завершення його вожатий може запропонувати вечірню лічилку, після якої не можна порушувати тишу. Закінчуючи табірний день, черговий говорить: «Табірний день закінчений!» На «вогнику» знайомства обирається тимчасовий командир загону з числа дітей, що найбільш проявили організаторські здібності, навички спілкування. Тимчасовий командир на другий день організовує загін, ознайомлює з планом роботи на день (у, цьому йому допомагає вожатий).

Розрізняють види вогників:

- вогник-знайомство;
- вогник оргперіоду;
- вогник основного періоду зміни;
- вогник заключного періоду;
- вогник-прощання.

Крім того, розрізняють такі форми проведення вогника як:

- вогник – аналіз дня;
- вогник – аналіз справи;
- вогник – відверта розмова;
- вогник чергового загону;
- тематичний вогник.

Вогник оргперіоду

Мета цього вогника: виховати в дітей потребу спілкуватися один з одним, зацікавити загальною справою загону. Час проведення – 30-40 хвилин. В вогнику оргперіоду повинні обов'язково бути присутні наступні моменти:

- аналіз дня;
- пояснення правил вогника;
- виступи дітей по колу;
- обговорення та оцінка роботи тимчасового командира. На вогнику повинні чергуватися виступи дітей та вожатого.

Правила поведінки та виступів на вогнику:

- якщо хочеш виступити, підніми руку;
- уважно слухай, дай договорити кожному до кінця, не перебиваючи;
- критикуй не для того, щоб принизити, а для того, щоб допомогти та порадити;
- на вогнику говорять, що думають – відкрито та принципово;
- правило “вільного мікрофона” – не потрібно заставляти виступати або забороняти говорити на вогнику;
- бережи час – дотримуйся регламенту. (Це правило є обов'язковим не тільки при проведенні вогника, але й на загальних зборах загону та дружини)

Вечірній вогник (аналіз дня)

Схема аналізу:

- Що означає цей день для мене та для мого загону?
- Що я зробив для друга?
- З чим я згоден в цей день і чому?
- Що я пропоную на майбутнє?

Емоційний настрій вогників забезпечується такими моментами:

1. Вогник проводиться ввечері, часто довкола вогнища.
2. Проведення вогника супроводжується особливими ритуальними моментами:

Всі сидять в колі, вожатий нагадує, що означає коло (кожний бачить очі товариша і відчуває плече друга).

Вирішальне значення в формуванні ліричного настрою має пісня. Вечірні пісні ліричні, співаються тихо, напівголоса. Під час співу вожатий уважно оглядає своїх дітей і поглядом чи жестом заспокоює їх. Але піснями не слід захоплюватися, досить виконати одну або дві.

4. Відкриття табірної зміни. Загальнотабірне свято «Відкриття зміни у таборі».

Ціль свята: Створення сприятливих умов для відпочинку та самореалізації дітей.

Завдання:

- сприяти всебічному розвитку дитини;
- виховувати в дітей почуття патріотизму, поваги, любові та гордості до рідного краю;
- формувати в учнів потребу у полікультурному спілкуванні на основі взаєморозуміння та поваги.

Лунає святкова музика. На майданчику вишикувалися загони.

Захід присвячений відкриттю табірної зміни!

1 ведучий. Дорогі наші маленькі та великі друзі! Шановні гості! Сьогодні у нас чудовий день, чудове свято – відкриття пришкільної табірної зміни.

Ми раді всіх вас тут у таборі вітати,
Щастя і радості вам побажати.

2 ведучий. Цей день для нас – це справжнє свято,
Зібрались і великі і малі.

Щоб вас тут радо зустрічати
На ширій, радісній, дорогій землі.

1 ведучий. Табірне свято – велике свято!

Найщасливіший день для нас,
хвилюємось ми і радієм,

Це ж свято для вас і для нас.

2 ведучий. То ж будьте здорові, у добрий час

Із святом ми вітаєм вас!

1 ведучий. Любі діти, протягом всієї зміни з вами будуть працювати вихователі, з якими ви вже знайомі і вже добре знаєте. Привітайте бурхливими оплесками своїх вихователів на лінійці.

-2 ведучий. Вихователі, до прийняття основних заповідей роботи в таборі готові?

Вихователі: - Готові!

Виходить один представник від вихователів і складає присягу.

Обіцяємо вам працювати –

Не давати всім –

Дружити –

Вірити –

Довіряти –

з вогником,

сумувати,

віддано,

в щирю дружбу,

дітям,

Поважати –
Любити –

один одного,
веселощі.

- То як, друзі, приймаємо ці заповіді?

Діти: - Приймаємо!!!

-1 ведучий. Якщо прийняли заповіді вихователів, то прийміть в свої загони помічників вихователів- наших веселих, креативних, кмітливих, винахідливих гімназистів, учнів 7,8 та 10 класів.

До прийняття основних заповідей роботи в таборі готові?

Помічники: «Готові»

Виходить один представник від помічників вихователів і складає присягу.

Обіцяємо бути...!!!!

- активними та енергійними;
- знавцями сучасної музики;
- вміти швидко знаходити відповіді;
- бути спостережливими;
- бути вимогливими;
- обов'язково справедливими;
- любити сцену;
- бути креативними;
- бути прикладом;
- залишатися оптимістами.

2 ведучий. - То як, друзі, приймаємо ці заповіді?

Діти: - Приймаємо!!!

Якщо прийняли заповіді, то приймайте в свої загони помічників вихователів. (Розходяться по загонам)

1 ведучий. Ну що ж, загони наші укомплектовані і час перевірити вашу готовність до свята . Для перевірки готовності загонів запрошується начальник табору ...

Начальник табору. Загони! Я прошу рапорт усім здати!

Перший загін до проведення урочистої лінійки присвяченої відкриттю табірної зміни літа 2018 року готові?

I загін. – Готові!

Прошу вишикуватися і представити Вашу візитку!

Другий загін до проведення урочистої лінійки присвяченої відкриттю табірної зміни літа 2018 року готові?

II загін. – Готові!

Ваша візитка!

III загін. – Готові!

IV загін. – Готові!

Ваша візитка!

V загін. – Готові!

Ваша візитка!

Прошу вишикуватися і представити Вашу візитку!

Начальник табору

Дозволяю табірну зміну розпочати.

Усім струнко!!

Звучить Гімн України

Табір, вільно! Святкова лінійка ,присвячена відкриттю пришкільної табірної зміни оголошується відкритою! **(Йдуть всі зі сцени. Продовжується святковий захід)**

Звучить музика. В.Сердючки. «Червячки» Вибігають відьмочки.

Відьма Юля—А що це тут за збіговисько дітей зібралось? Такі всі нарядні, пишні,гарні...Чи свято тут яке?

Відьма Настя.- Не буде цього!!!Всі такі веселі,усміхнені!Аж бісять!!

Відьма Альона.- Так, подруги! Годі базікати!Ви придивіться навкруги!Мені здається,що наш навігатор збив нас з курсу. І ми до нашої зупинки чи не долетіли,чи перелетіли!

Відьма Юля—Ой, лишенько! А й справді збилися з курсу. Людоньки! Хлопята-малята, дівчатка-курчатка, а чи далеко до тої Лисої гори ,що під Києвом?

(Далеко-діти!)

Відьма Настя.- Отакої,збилися! Але якщо ми вже тут, то не гріх і тут шкоди натворити!! Ти,що робитимеш?

Відьма Альона.- Я буду обливати дітей холодною водою!!

Відьма Юля. – А я буду пригощати дітей чіпсами ,сухариками....

Відьма Настя. – А я буду всіх доводити до сліз. Щоб всі вередували. Вихователі,знайте,це моя робота. Я вмію працювати на рівні підсвідомості!

Відьма Альона. – Головне вчасно встигнути накивати пятами...

Відьма Юля. – А чого ж тікати? Може тут буде весело і нам сподобається?Хто зна на що ці шмакодявки здатні!!!

Ведучий. – Ох, відьмочки! Наші гімназисти вмілі, спритні,розумні,мають безліч талантів. От загін№1 продемонструє один з них.

НОМЕР

Відьма Настя. – Ой, знайшли мені артистів. Ми ще краще зможемо!

ТАНЦЮЮТЬ.

Відьма Настя.- Ну як, сподобалося???

Під музику «Непосиди» виходить НЕПОСИДА

Непосида. – Привіт! А що це ви тут забули? Чи теж літо весело вирішили проавести?

Діти,вони вам шкоди не роблять? Ну тоді добре! Але ж я не просто до вас завітала. Я стала Мега-крутою блогершою і маю свій канал ,де ділюся новинками та цікавинками. От і вирішила я ,що маю зняти сюжет про ваш літній табір.Мене запевнили,що тут буде дуже весело і цікаво. Сфоткаємося?
(Фоткається з учнями)

Так, фоткі я вже маю, тепер створю новий блог, назву його «Бджілка-онлайн».Круто!?! **(Фоткається звідьмами).** Діти,я побігла шукати вай-фай ,бо перші ж фото треба викласти. Я пішла. Відьми,за мною!!!**(Йдуть зі сцени)**

Ведучий. – Поки наша Непосида з відьмочками шукає вай-фай, ми запрошуємо на нашу сцену Загін№2 з їх візитним номером.

НОМЕР.

Під музику «Чундра-Чучундра» виходить Чучундра.

Чучундра. – Один пятачок, два-пятачок. Ні,два –це вже пятачка. Один-пятачка,два-пятачка...Ой,казала мені мама:»Вчись,Чучундро!».**(Відходить,рахує,міркує)**

Під музику з к.ф. «Рожева пантера» крадеться Кошмарю. Зіштовхуються спинами. Кричать разом.

AAAAAAAAAAAA

Кошмарю. – Всім стояти-боятися!

Чучундра.- Рятуйте! Грабують!

Кошмарю.- Аааа, Чучундра!

Чучундра. – Кошмарю,ти де тут взявся? За відьмами припхався? Так вони пішли з якоюсь крутою блогершою вай-фай шукати. Такі задоволені. Веселі!Аж гидко!!1Фуууу!

Кошмарю. – Так,бачив,бачив. Фоткаються, посміхаються, обіймаються. Беееее

Чучундра. – Так,я маю план ,як їм все зіпсувати. Треба у тої блогерши телефон ...того...вкрасти..ну тю-тю...Зрозумів? І це маєш зробити ти!**(Тікають зі сцени крадькомаю під музику з к.ф «Рожева пантера»)**

Ведучий -Поки наші злодюги щось недобре вигадують,ми подивимося візитний номер Загону №3.

НОМЕР

Виходить Непосида ,плаче.

Непосида. – Діти, поки мій телефон стояв на зарядному пристрої,хтось його вкрав. Ви не знаєте хто це міг бути?

(Діти відповідають)

От, вже ці злодюги. Мусимо їх знайти і повернути телефон. Вирушаймо в дорогу. А по дорозі давайте зіграємо в одну гру. Відьмочки, ви з нами?(вибігають відьми)

Відьми. –Так,так,з вами!

Непосида. –Вставайте і повторюйте за нами.

Звук піонерської труби.

Крок за кроком ми йдемо.

Втоми ми не знаємо.

Прагнемо ми світ пізнати

І привіт всім передати!

Так,куди це ми потрапили?.О,на схід. Індія!Тоді повторюйте всі за мною.

Музика «Джимі-Джимі» ТАНЦЮЮТЬ,

Молодці!Ну,що продовжуємо подорож.

Крок за кроком ми йдемо.

Втоми ми не знаємо.

Прагнемо ми світ пізнати

І привіт всім передати!

Так,куди це ми потрапили?.О,на північ, до ескімосів!Тоді повторюйте всі за мною.

Музика «Ескімосів» ТАНЦЮЮТЬ.

Молодці!Ну,що продовжуємо подорож.

Крок за кроком ми йдемо.

Втоми ми не знаємо.

Прагнемо ми світ пізнати

І привіт всім передати!

Так,куди це ми потрапили?.О,на Мадагаскар, до папуасів!Тоді повторюйте всі за мною.

Музика «Мадагаскар» ТАНЦЮЮТЬ

Молодці!Ну,що продовжуємо подорож.

Крок за кроком ми йдемо.

Втоми ми не знаємо.

Прагнемо ми світ пізнати

І привіт всім передати!

Так,куди це ми потрапили?.О,ми опинилися на Дикому –дикому заході!Тоді повторюйте всі за мною.

Музика «Ковбойский» ТАНЦЮЮТЬ

О, здається ми прийшли!

Відьма Юля. –Так, ось їх сліди!

Виходять Чучундра, Кошмарю.

Відьма Настя.- Чучундро, віддавай телефон.!

Відьма Альона.- Ось ми теж спочатку злі були, і нашкодити дітям хотіли.

Відьма Юля. – А як тільки побачили ,які тут чудові гімназисти, як вони гарно танцюють,співають і друзів не ображають-одразу добрими стали.І більше не хочемо шкоди робити.

Відьма Настя.- Вам теж ще не пізно виправитися. Будете разом з нами табірний блог вести.Станете блогерами.

Чучундра. Ну що, Кошмарю, віддамо?

Кошмарю.- Тільки за однієї умови! Якщо діти нам номер покажуть. Покажете?

Ведучий–Звісно покажемо. Загін №4 із задоволенням це зробить.

НОМЕР

Ведучий– Ну ось і все! Телефон у власника!Як завжди добро перемагає зло!

Чучундра.- Хай вирує табірне життя!

Відьма Юля.- Хай веселим воно буде і щасливим.

Непосида.Хай приємним буде відпочинок.

Відьма Настя.- У пришкільному таборі розпочалася зміна.

Відьма Альона.- Бажаємо усім:дорослим і малим-приємного і вдалого відпочинку!

Ведучий Право закінчити святковий концерт надається Загону під №5.із своїм візитним номером

5. Ритуали, символи та атрибути дитячого оздоровчого закладу.

Історичний досвід діяльності дитячих оздоровчих закладів свідчить, що розрізнявальними особливостями дитячих закладів є ритуали, символи та атрибути, які є у кожному дитячому закладі і відповідають обраній моделі дитячого самоврядування, традиціям табору. Як правило, у них закладається ідея, пов'язана з історією, традиціями або сьогоденням держави, навчального чи оздоровчого закладів.

Найпоширенішими символами є девіз, салют, емблема, прапор, галстук, значок, пісня, талісман тощо.

Девіз (з фр. – стисле формулювання провідної ідеї, програми дій), У житті дитячого колективу – це афористичний вислів, що відображає спрямованість його діяльності, якою захоплені діти. Кожен загін, дружина може мати свій девіз, обраний самими вихованцями. Девіз не повинен бути багатослівним. Девіз промовляється на лінійках, зборах, зльотах, перекликах.

Емблема (з грецької – вставка, рельєфна прикраса – предмет, зображення, що умовно або символічно виражає певне поняття, ідею). Для

дитячого колективу – це символічний малюнок, що відображає сутність назви, специфіку, напрямки діяльності дитячого оздоровчого закладу.

Прапор – певного кольору або кількох кольорів широке полотно на древку, яке вручається або яке належить відповідній організації, державі; символ честі й згуртованості, символ вірності певним ідеалам. Для життя дитячого колективу прапор має таке ж значення, виступаючи символом вірності справі дитячого колективу, громаді; загону.

Галстук – перев'яз із широкої стрічки, який пов'язують навколо шиї, під комірцем сорочки чи блузки. Галстук – ознака належності до певного об'єднання. Розміри, колір галстука, власне ставлення до його носіння визначаються дітьми самостійно.

Значок – пластинка, кружечок з певним зображенням, який носять на грудях як прикрасу, пам'ятний знак або знак приналежності до певної організації. У житті дитячого колективу – ознака приналежності до нього. Діти можуть носити значок одночасно або замість галстука. Значок носять, як правило, на лівій стороні грудей, хоча це не є принциповим.

У кожного первинного колективу, як правило, є своя загонова пісня або кілька улюблених пісень. Загонова пісня – це своєрідна візитна картка колективу.

Атрибути (з латинської – невід'ємна властивість об'єкта; ознака, властивість чого-небудь) – атрибутами життя дитячого колективу є горн, барабан, форма, прапор, значки, які подобаються дітям і допомагають їм організувати свою діяльність.

Значки, нашивки і шеврони на рукаві з елементами заговної символіки свідчать про належність до дитячого гурту; вказують на доручення, яке має вихованець (лідер, юнкор тощо), його активність, авторитетність, досвідченість. Знаки розрізнення та «шеврони визначаються дітьми і затверджуються (схвалюються) на зборах ради первинного колективу. За формою можна легко визначити, який загін чи яку модель дитячого самоврядування представляє той, хто її носить. Вона може змінюватись залежно від можливостей кожної конкретної дружини або загону.

До ритуалів (з лат. – обрядовий – сукупність обрядів, що супроводжує певне дійство, його зовнішнє оформлення) відносимо лінійку, збір, вогник .

Головна мета лінійки полягає у тому, щоб стати організаційним і емоційним початком або завершенням певної справи у загоні чи дружині.

Лінійка – це своєрідний камертон дитячої справи і який настрої вона започаткує, так і житиме загін, дружина, табір. Розрізняють такі види лінійок: лінійка-старт, ранкова і вечірня лінійки, тематична і творча лінійки, лінійка готовності.

Ранкова лінійка організовує дітей на виконання путівки дня . Її може проводити вожатий або черговий командир – той, хто чітко вміє пояснити

деталі путівки дня, поставити конкретні завдання, відповісти на можливі запитання. Звичайно, стиль загонових ранкових лінійок повинен закладатися вожатим, а вже згодом черговий командир наслідуює його. Лінійка вчить дітей слухати, продумувати план дій, аналізувати, розподіляти власні творчі і фізичні зусилля протягом дня. Вона покликана дисциплінувати, хоча це не засіб для повчань. Важливо проводити її діловито, проте весело, щоб кожна дитина отримала заряд позитивної енергії на день.

Лінійка-старт збирає загін перед початком виконання доручення, справи; вона визначає завдання, шляхи виконання. Проводиться жваво, поділовому. Тематична лінійка покликана відкривати свята, збори, фестивалі. Готується особливо, може включати «заспіви» – підготовлені окремими дітьми художні номери (вірші, пісні, танці), які покликані створити відповідний настрій;

Лінійка готовності: як правило, дуже коротка; визначає готовність загону до наступної справи. Лінійка підведення підсумків.

Кожна лінійка має відповідну структуру. Складові лінійки:

- ✓ ритуал (шикування, здача рапортів, винесення прапора) ;
- ✓ інформація (повідомлення про організацію дня у загоні, про деталі проведення майбутньої справи);
- ✓ творча (сценки, ігрові моменти, привітання, сюрпризи).

Збір – це своєрідна школа виховання, тому важливо, щоб кожен педагог-організатор правильно розумів завдання і характер цієї форми, роботи, зумів зробити так, щоб кожний збір був засобом виховання у дітей самостійності, ініціативи, активності, організаторських здібностей.

Види зборів.

- робочі, на них підводяться підсумки, обговорюються важливі поточні питання, приймаються рішення, затверджуються плани;
- традиційні, присвячені дню народження загону, дружини, табору;
- тематичні, присвячуються певним темам, які найбільше цікавлять дітей;
- термінові, збирають за умови негайного вирішення проблеми, необхідності зробити колективно відповідну справу, дати оцінку певній події, вчинку.

Вогники – одна з найефективніших форм вирішення загонових питань і проблем колективу; це колективне обговорення дітьми за участю вожатого подій прожитого дня, аналіз проведених справ, міжособистісних відносин у колективі.

Практичне заняття 8

Тема: Виховання національної самосвідомості в літньому оздоровчому таборі

План

1. Основні напрямки національного виховання в ЛОТ.
2. Використання державних та народних свят, що припадають на літній період для виховання національної самосвідомості в ЛОТ.
3. Святкування Дня Конституції Української держави в ЛОТ.
4. Форми роботи у таборі у день Святкування Дня незалежності України для молодших дітей та дітей середнього віку.
5. Трудовий, спортивний, пізнавальний, морально-етичний та творчо-ігровий напрями виховання в ДОТ. Форми організації діяльності дітей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти сценарій до святкування державних(один на вибір) та народних свят(один на вибір), що припадають на літній період: святкування Дня Конституції України(червень), Дня незалежності України(серпень), зелених свят(липень), свята Івана Купала(липень).
2. Для дітей молодшого шкільного віку(сценарій одного заходу) з теми “Виховання національної свідомості”.
3. Сценарій одного заходу для дітей підліткового віку з теми “Виховання національної свідомості”.

Література:

1. Гноінська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноінська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Основні напрямки національного виховання в ЛОТ.

Організація літнього відпочинку дітей є складовою частиною безперервного та послідовного процесу виховання. Дитячі заклади оздоровлення і відпочинку створюють умови для педагогічно обґрунтованого, змістовного та цікавого дозвілля дітей, дають можливість їм творчо розвиватися, духовно та інтелектуально збагачуватися, розширювати світогляд.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, сі громадянських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Основні напрями національного виховання в оздоровчих таборах:

- пошук, розробка і впровадження у виховну діяльність нових форм виховної роботи, що сприяють національному відродженню України;
- використання традицій національного виховання, історії, літературно-творчої спадщини, народної творчості українського народу в діяльності табору;
- наповнення народознавчим змістом традиційних форм роботи табору;
- використання у змісті діяльності об'єднань за інтересами (гуртки, клуби, секції, студії, фольклорні ансамблі тощо), засад народної педагогіки і народних промислів (плетіння, інструкція по дереву, вишивка, розпис та ін.)
- педагогічно доцільне поєднання у виховній роботі табору традиційних і нетрадиційних форм роботи;
- урахування етнографічних особливостей різних районів області.

2. Використання державних та народних свят, що припадають на літній період для виховання національної самосвідомості в ЛОТ.

Наш народ має багату культуру, величезний скарб якої складається з цінностей, надбаних багатьма поколіннями. З прадавніх часів до нас ідуть життєва мудрість та настанови щодо способу життя. Вони закладені в українських звичаях, обрядах, фольклорі, адже в них - світовідчуття та світосприймання нашого народу. У них пояснюються та обґрунтовуються

взаємини між людьми, цінність духовної культури окремої людини і народу взагалі. Неабияке значення слід віддати народним святкам, які своєю величчю та проведенням виховують людей. Не варто забувати про них, виховуючи наше підростаюче покоління, яке і буде передавати їх до наступного покоління.

Важливо використати державні та народні свята, що припадають на літній період:

- святкування Дня Конституції (червень);
- Дня проголошення Декларації про державний суверенітет України;
- День молоді (червень);
- Івана Купала (липень);
- Спаса (серпень)
- Дня Незалежності України (серпень).

3. Святкування Дня Конституції Української держави в ЛОТ.

З метою посилення патріотичного виховання дітей, сприяння формуванню національних та європейських цінностей у дитячому таборі у проводиться лінійка присвячена Дню Конституції.

Вранці вихователі табору проводять по загонам ряд бесід та вікторин, спрямованих на формування патріотизму, відповідальності за долю нації та держави, виховання розуміння високої цінності українського громадянства, формування поваги до Конституції України та державної символіки.

Справжнім святом для вихованців стає розважально-конкурсна програма «Я люблю Україну». Команди змагаються за краще знання історії, культури, традицій та обрядів рідної країни. Ця програма передбачає формування у дітей національної свідомості, любові до України, шанобливого ставлення до його культури, здатності зберегти свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу.

Діти можуть взяти активну участь в урочистій лінійці «Конституція – Основний закон України», у флешмобі «Синьо-жовті». Також можна провести бесіди у загонах «Символіка нашої держави», «Конституція України: твої права і обов'язки».

Конституція - це совість держави, тому діти мають жити в злагоді з совістю, знаючи свої права, виконуючи обов'язки громадян України.

4. Форми роботи у таборі у день Святкування Дня незалежності України для молодших дітей та дітей середнього віку.

До Дня незалежності України у таборі для дітей молодшого шкільного віку можуть проводитись такі форми роботи:

- конкурс малюнків «Мій рідний край»;

- фестиваль українських народних казок «Завітай у казку»;
- екскурсії видатними місцями Прикарпаття, краєзнавчі подорожі «Рідними стежками наших героїв»;
- туристичні маршрути «Люби і знай свій рідний край»;
- конкурс на кращий віночок українських народних пісень «Пісня моя солов'їна».

Для дітей підліткового віку радимо організувати наступне:

- бесіди про державну символіку та гімн України;
- літературно-музичний вечір «Рідна мова – пісня солов'їна»;
- інтелектуальний марафон «Історичні місця України»;
- брейн-ринг «Я знаю свій край»;
- спортивний турнір «Козацькі забави»;
- вікторина «Чи знаєш ти Карпатський край?»;
- флешмоб «Пісня – душа народу».

Підготовка і проведення таких заходів вимагає кмітливості, винахідливості, творчості їх учасників і сприяє засвоєнню дітьми духовної спадщини свого народу, що традиційно використовується у школах.

5. Трудовий, спортивний, пізнавальний, морально-етичний та творчо-ігровий напрями виховання в ДОТ. Форми організації діяльності дітей.

Дитячий оздоровчий табір (ДОТ) є позашкільним виховним закладом, що створюється з метою зміцнення здоров'я, організації літнього відпочинку, задоволення інтересів і духовних потреб підлітків; при цьому стратегічними завданнями його діяльності є:

- пропаганда здорового способу життя, формування культури здоров'я;
- забезпечення належних умов для повноцінного оздоровлення та відпочинку дітей, розвитку їх творчих здібностей шляхом проведення занять фізичною культурою, туризмом, правоохоронною та краєзнавчою роботою, суспільно корисною працею, а також на основі добровільного вибору видів діяльності за інтересами, дозвілля тощо.

В цілому ж, виховна робота в ДОТ включає розумне поєднання відпочинку, праці, спорту з пізнавальною, естетичною, оздоровчою діяльністю. Зміст, форми та методи роботи в ДОТ визначаються його статутом, педагогічним колективом і групуються на принципах ініціативи й самодіяльності дітей та учнівської молоді, демократії і гуманізму, розвитку національних і культурно-історичних традицій, пріоритетності загальнолюдських духовних досягнень і цінностей.

Плануючи виховну роботу в оздоровчому закладі, необхідно враховувати основні напрями виховання дітей та підлітків:

- створення здорового середовища; виховання у дітей навичок здорового способу життя;
- формування гуманістичних, духовно-моральних якостей особистості на засадах загальнолюдських та національних цінностей;
- розвиток дитячої творчості;
- формування трудових умінь, навичок само обслуговуючої праці;
- виховання бережливого ставлення до природи, навколишнього середовища;
- фізичне виховання, спортивно-оздоровча діяльність;
- формування лідерських якостей; розвиток дитячого самоврядування;
- отримання практичних навичок з основ безпеки життєдіяльності людини.

Однією з центральних ідей роботи табору є постійний розвиток дитини. Реалізація цієї ідеї можлива при здійсненні принципу свободи вибору, коли різнопланова, творча діяльність зачіпає сферу почуттів дитини і дозволяє йому усвідомити себе особою. Інша ідея закладена в системному оздоровленні дітей і підлітків в умовах табору, спрямованому на вирішення проблеми виховання здорової людини. Третя ідея базується на наданні зміні певного культурологічного колориту. Четверта ідея - ідея самоорганізації, здатності проектувати і організовувати молоді людиною самовиховання, самоосвіту, самовизначення.

У таборах робота з дітьми проводиться в наступних організаційних формах:

- масових,
- групових,
- індивідуальних.

Молодші школярі особливо охоче долучаються до масових форм виховної роботи, оскільки вони залучають вихованців до системи різноманітних взаємовідносин і сприяють зближенню дітей, покращенню їхніх стосунків, збагаченню досвіду правових взаємин, пробудженню почуття відповідальності за власні вчинки.

До масових форм роботи традиційно відносять свята, ранки, вечори, огляди, зустрічі, ігри-подорожі, конкурси, фестивалі, вікторини, виставки, олімпіади тощо.

Групові форми об'єднують дітей за інтересами в гуртки, клуби, екскурсії, походи, лялькові театри, патрулі, загони, виховні години, інформаційні години, ігри.

Індивідуальні форми передбачають проведення виховної роботи з окремими учнями (до них відносять морально-етичні бесіди, тематичне колекціонування, трудові та художньо-творчі доручення тощо).

Практичне заняття № 9

Тема: Методика організації малих олімпійських ігор

План

1. Зміст та структура рухливих та спортивних ігор.
2. Охарактеризувати ігри малої рухливості.
3. Методика проведення ігор у приміщенні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати та провести з групою рухливу та спортивну гру; гру малої рухливості та гру у приміщенні.

Література:

1. Гноінська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноінська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Зміст та структура рухливих та спортивних ігор.

Рухлива гра – це усвідомлена, емоційна діяльність дітей, спрямована на досягнення ігрової мети. Рухлива гра – це активна рухлива діяльність дітей, для якої характерні творчі рухливі дії, мотивовані її сюжетом.

Зміст рухливої гри складає її сюжет (тема, ціль, завдання), правила і рухливі дії.

Сюжет гри – це серія ретельно продуманих дій, які призводять через боротьбу двох протилежних сил до кульмінації і розв'язки. Сюжет запозичується з навколишньої дійсності і образно відображає її дії (наприклад, мисливські, побутові, трудові та інші) або створюються

спеціально виходячи із задач фізичного виховання. Сюжет гри оживляє цілісні дії гравців, надає окремим прийомам і елементам тактики цілеспрямованість, робить гру цікавою.

Правила гри – це умови, яких необхідно дотримуватися всім учасникам гри. Правила – це опис дій гравців в тій чи іншій ігровій ситуації, прийомів і умов обліку результатів. При цьому не виключається прояв творчої активності і ініціативи гравців в рамках правил гри.

Рухові дії – це цілеспрямований руховий акт, який здійснюється в цілях вирішення яких-небудь рухових завдань. В рухливих іграх рухові дії дуже різноманітні. Вони можуть бути наслідувальними, образотворчими, ритмічними, виконуватись з проявом сили, спритності, швидкості, витривалості. Під час гри зустрічаються короткі прискорення зі зміною напрямку і затримкою руху, різноманітні метання на дальність та в ціль, подолання перешкод, опір суперника та інші. Всі ці дії виконуються в самих різноманітних комбінаціях і поєднаннях.

Спортивні ігри - це поєдинок двох сторін, який проходить в рамках правил, перевага в якому оцінюється за кількісними досягненими обумовленої мети. Спортивні ігри відрізняються єдиними правилами, які чітко визначають склад учасників, розміри і розмітку майданчика, тривалість гри, обладнання і інвентарь тощо.

Спортивні ігри – вищий ступінь рухливих ігор. Правила в них строго регламентовані, вони вимагають спеціальних майданчиків та обладнання. Характерним для спортивних ігор є складна техніка рухів і певна тактика поведінки в процесі гри. Це вимагає від учасників спеціальної підготовки, тренування. Кожна спортивна гра розрахована на точно встановлену кількість гравців, певне місце проведення та інвентар. У багатьох спортивних іграх необхідна спеціалізація окремих гравців (нападаючих, захисників, воротарів тощо). Спортивні ігри потребують спеціального суддівства відповідно до чітко встановлених правил для тієї чи іншої гри. Спортивні ігри є видом спорту, а тому доступні підготовленим учасникам навіть тоді, коли змагання (наприклад, для підлітків) проводяться за спрощеними правилами.

2. Охарактеризувати ігри малої рухливості.

Ігри різної рухливості мають творчий колективний характер. Їх можна включати в корекційно-ігровий простір. Легкий біг, стрибки, додання перешкод (підлізання під мотузку, пролізання через обруч чи під дугою тощо) поєднують із виконанням мовленнєвих завдань, що дозволяє дітям уникати розумової перевтоми, а педагогу розвивати в дошкільників уміння розподіляти довільну увагу, координувати свої рухи.

За рівнем фізичного навантаження ігри бувають великої, середньої та низької інтенсивності.

Зміст ігор з низькою інтенсивністю становить змішане пересування та біг з малою швидкістю.

Перед тим як обрати гру, треба визначити тему, врахувати вікові можливості дітей, їхню фізичну підготовленість та інтереси, а також пору року і погодні умови.

Структурно керівництво грою складається з підготовчої, основної і заключної частин.

У підготовчій частині проведення гри за традиційною методикою педагог здійснює заходи щодо забезпечення здоров'я дітей і запобігання травматизму, дотримання основних гігієнічних вимог, підготовки місця проведення гри та необхідного обладнання, організації дітей, активізації їхньої уваги, підготовки організму до фізичних зусиль, потрібних для гри.

У основній частині гри діти активно відтворюють її зміст, вони самостійні у виборі тактичних ігрових дій, безпосередньо у вияві своїх почуттів, у ставленні до інших учасників гри. Зменшити фізичне навантаження на дітей у грі допомагає використання різних методичних прийомів. До них належать перерви для підрахунку очок, зменшення числа повторень основних ігрових дій, уточнення правил, аналіз помилок, оцінка дій команд і окремих учасників. Навантаження регулюється чергування таких рухів як біг, стрибки, ходіння.

Заключна частина гри традиційно спрямовується на поступове зниження фізичного навантаження, викликаного руховою активністю, врегулювання дихання і роботи серця, забезпечення переходу від збудженого стану до спокійного. Ці завдання здебільшого опосередковуються підведенням підсумків гри та оцінювальними діями педагога. Педагогічна оцінка рухливої гри, впливаючи на емоційну і вольову сферу дитину, стає потужним стимулом розвитку дитячої особистості.

3. Методика проведення ігор у приміщенні.

Ігри на майданчиках, місцевості, воді проводять літом і, як правило, в гарну погоду. Тому, коли на вулиці негода, важливі рухомі ігри в приміщенні.

Для їх проведення використовують коридори, вестибулі шкіл, спортивні і актові зали, веранди, табірні клуби. Інвентар теж нескладний: кеглі, гімнастичні палиці, обручи, м'ячі, скакалки. Вік і число тих, що грають в кожній грі різні. Дівчатка можуть грати нарівні з хлопчиками.

Кожну гру перед початком необхідно пояснити і показати, як правильно виконувати те або інше (основне) дія. Потім сказати, кому і за що присуджується перемога.

Якщо умови знайомі учасникам, керівник може нагадати лише основні її правила. Головне його завдання — стежити за їх дотриманням. Якщо у організатора є помічники з самих хлоп'ят, то вони можуть проводити ігри з малюками. Але керівник завжди повинен бути присутнім, тому що можливі ситуації, які можуть бути дозволені лише авторитетом дорослого.

При підбитті підсумків відзначають уважних дітей, тих, хто не порушував правил, хто виявився сильнішим, швидшим, спритнішим, тобто переможцем.

Коли діти познайомляться з великим числом ігор, можна провести «Веселі старты», змагання між двома командами, встановивши таке правило — за перемогу гравці отримують 3 очки, за поразку — очко. Нічия приносить командам по 2 очки.

Можна скласти декілька комплексів, по 4—6 ігор в кожному, різноманітних за змістом. Підсумок «Веселих стартів» підводиться по загальній кількості набраних командами очок.

Практичне заняття № 10

Тема: Методика організації та проведення КВК

План

1. Зміст та структура командних ігор з елементами змагання.
2. Мета проведення та організація комплексної командної гри КВК.
3. Конкурси для лідерів команди.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти сценарій проведення КВК.
2. Підготувати і провести по два конкурси для лідерів команд.

Література:

1. Гноїнська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноїнська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, – 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.

6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

Зміст та структура пізнавальних та інтелектуальних ігор.

Методика проведення пізнавальних ігор.

Методика проведення інтелектуальних ігор.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати та провести з групою дві пізнавальні гри.
2. Підготувати сценарій інтелектуальної гри та провести її в групі.

Література:

1. Гноінська О.В. Традиційні свята і розваги. Середня школа / Упоряд. О.В.Гноінська. – Х.: Ранок-НТ, 2006. – 176 с. – (Сценарії).
2. Єнін О.В. Настільна книга вожакого табору відпочинку / О.В.Єнін. – Харків: Основа, 2008. – 138 с.
3. Іова В.Ю. Збірник ігрових програм та методичних рекомендацій / В.Ю. Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2000, - 64 с.
4. Іова В.Ю. Чарівний калейдоскоп. Збірник шкільних свят та імпрез / В.Ю.Іова, Л.В. Красномоєць. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1999. – 120 с.
5. Коваленко Є.І. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є.І. Коваленко, А.І. Конончук, І.М. Пінчук, В.М.Солова. – К.: ІЗМН, 1997. – 280 с.
6. Шелестова Л. Дозвілля школярів: ігрові програми / Упоряд. Л.Шелестова. – К.: Ред загальнопед. газ., 2004. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

1. Зміст та структура командних ігор з елементами змагання.

Командні Ігри - це динамічні історії, що проектуються в групі дітей, та являють собою проблему, яку вирішують, відповідаючи на питання з власних девайсів. Лише успіх цілої команди допоможе Командній Грі мати позитивне завершення.

Ціль командних ігор - сприяти розвитку навичок співпраці між дітьми на протигагу суперництву з визначенням абсолютних переможців, залучення усього класу до спільної роботи, розвиток аналітичних навичок та критичного мислення, насичення уроку релевантним візуальним матеріалом.

Всі командні ігри поділяються на розвиваючі, де потрібно задіяти свою ерудицію і логіку, і рухливі, в яких опираються тільки на фізичні можливості.

Рухома категорія сприяє поліпшенню психічного стану, а інтелектуальні проекти розвивають увагу, тренують пам'ять. Варто відзначити, що останній різновид повністю занурює людину в ігровий процес, при цьому працюють обидві півкулі головного мозку, як логічне мислення, так і емоційна складова. Наприклад, зараз стала популярною така розвага, як квести в реальності. Це проекти ігор з елементами пригод, жахів, детектива, ужастика і трилера. Для їх проходження необхідно застосувати логіку, інтуїцію, спостережливість і кмітливість. Команда спільно повинна знайти вихід з квест кімнати, для цього слід вирішити багато загадок, головоломок, ребусів і пройти безліч випробувань за певний час, як правило, за 60 хвилин.

Гра неможлива без лідера, який є генератором ідей і згуртовує колектив. Інші гравці є або активними або пасивними учасниками. Однак кожна з цих ролей дуже важлива в грі. Саме поділ обов'язків і має привести до 100% результату, яким, у даному випадку, є перемога.

2. Мета проведення та організація комплексної командної гри КВК.

«Клуб веселих і кмітливих», скорочено КВК — естрадна гумористична гра двох або більше команд за попередньо підготовленими та імпровізаційними конкурсами на задану тему з метою визначення переможця.

Гра складається з різних видів конкурсів, зокрема команди змагаються в гумористичних відповідях на запитання, імпровізаціях на задані теми, розігруванні заздалегідь заготовлених сцен, демонстрації відеороликів та виконуванні пісень.

Мета: розвиток творчих здібностей учнів, їх уяви, кмітливості, видумки.

Учасники: це команди (групи, команди), які будуть змагатися між собою. Кількість учасників може бути довільна.

У КВК грають за різними правилами, часом вони можуть змінюватись прямо під час гри, що відбувається навіть у Вищій лізі КВК. Наприклад, ведучий або голова журі можуть запропонувати командам свій конкурс. Однак є правила, яких дотримуються у будь-якому випадку в усіх лігах.

По-перше, у КВК грають командами. У кожній команді повинен бути капітан. Капітан КВК також повинен представляти свою команду на конкурсі капітанів, якщо його включили в програму гри. Більшість команд виступають в оригінальних костюмах, що відрізняє гравців цієї команди від інших гравців. Костюми всередині однієї команди можуть бути однаковими, витримані в одному стилі або персональні, неповторні для кожного члена команди.

По-друге, гра повинна бути поділена на окремі конкурси. Звичайно, кожному конкурсіві дається, крім номінального («Розминка», «Музичний

конкурс»), оригінальну назву, що задає тему усьому виступові. Сама гра теж отримує оригінальну назву, що визначає загальну тему гри. Кожен конкурс повинні оцінювати журі на чолі зі своїм головою.

3. Конкурси для лідерів команди.

Мета конкурсів для лідерів команд – активізація діяльності класного учнівського самоврядування гімназії, їх підтримка та заохочення.

Взяти участь у конкурсі можуть представники кожної з команд.

Завдання:

- поширення кращого досвіду в організації учнівського самоврядування ;
- підтримка талановитих учнів, сприяння їх самореалізації та стимулювання подальшої діяльності.

Завдання для учасників

1. Конкурс привітання (до 5 хвилин);
2. Захист проекту «Я – особистість» (до 10 хвилин);
3. Вікторина «Словник лідера» (до 2 хвилин);
4. Конкурс акторської майстерності (до 3 хвилин);
5. Конкурс народної гри (до 6 хвилин).

Критерії оцінювання:

Рішення журі приймаються на кожному етапі за підсумками одержаних конкурсантами балів (за 5-бальною системою) і оформлюються протоколом.

В оцінювання претендентів на всіх етапах конкурсу враховуються особисті якості учасників, їх громадська активність, загальна культура, вміння імпровізувати, спілкуватися.

Додатки

Конкурси для знайомства

Гра на первинне знайомство та вторинне закріплення знайомства: «Калейдоскоп імен»

Відмінна конкурсна гра, що дозволяє малюкам познайомитися і запам'ятати імена один одного. Її часто використовують на дитячих святкових заходах і в перший час початку функціонування таборів відпочинку та інших колективів.

Вожатий спочатку звертається до дітей зі словами:

«Щоб дізнатися ваші імена, я буду називати букву. Якщо ваше ім'я починається з цієї букви, ви повинні встати і назвати своє ім'я».

- **Перша літера «А»** — піднімаються малюки, чиє ім'я починається на цю букву і голосно говорять, як їх звать.
- **Продовження — літера «Б»** — тепер встають малюки, чиє ім'я починається на цю букву і голосно говорять, як їх звать.
- **Настала черга літери «В»** — також встають діти, чиє ім'я починається на цю букву і голосно вимовляють, як їх звать і так далі.

***Важливо:** Вожатий повинен стежити за тим, щоб гра проходила в ритмічному темпі, інакше малюкам стане нудно.*

Гра на первинне знайомство: «назви Своє ім'я і моє скажи!»

Цей конкурс відмінно підходить для школярів у віці від 7 до 12 років на первинне знайомство.

- Головне в цьому конкурсі — познайомити всіх учасників.
- Всі діти сідають в коло разом з організатором.
- Спочатку називає своє ім'я вожатий. Потім повинен представитися наступний гравець, що сидить поруч з ним.
- Так виконується по колу: кожен дитина називає своє ім'я і ім'я поруч сидить.

- Якщо хтось забуває імена і не називає їх, то повинен швидко встати, оббігти всіх дітей і повернутися на своє місце.

Круг быстрее бегай,

Имена запоминай.

Раз, два, три,

Свое имя назови!

Вожатий при цьому говорить лічилку:

Слова вожатого

Поки вожатий вимовляє ці слова, дитина повинен оббігти коло, повернутися туди, де він перебував і назвати ім'я поруч сидячої людини і своє ім'я. Дітям цікаво, так як вони намагаються запам'ятати ім'я, щоб не бігати, і добре запам'ятовують імена інших хлопців у загоні.

Гра на первинне знайомство: «Сніжний ком»

Ця гра допомагає дітям познайомитися молодших загонів.

- Починає гру вожатий, називаючи своє ім'я.
- Поруч сидить або стоїть дитина називає ім'я вожатого і своє ім'я.
- Поруч з ним стоїть дитина називає вже три імені разом зі своїм. Так продовжується, поки всі діти не вимовлять імена інших і своє ім'я.
- При цьому потрібно стежити, щоб діти не повторювали просто імена, як папужки, а вожатий повинен акцентувати увагу саме на запам'ятовування людини, додаючи при кожному вимовленому новому імені невелику характеристику зовнішнього вигляду: «Це у нас усміхнений Ілля» або «Світла з цікавими шпильками» і так далі.

Останнім повинен назвати імена всіх хлопців вожатий, показуючи тим самим, що запам'ятати ім'я кожного просто.

Ігри для молодшого шкільного віку

«Коти й мишка»

Усі гравці беруться за руки та утворюють коло. Вибирають три ведучих, із яких два – "коти" й одна – "мишка". За сигналом керівника "мишка" втікає від "котів", а "коти" її наздоганяють. Усі діти, які стоять у колі, вільно пропускають "мишку" у "нірку" (коло) та всіма засобами перешкоджають "котам" туди забігти. У колі роблять "ворота", крізь які "коти" мають право вбігати та вибігати з нього. "Мишка" не повинна довго знаходитись у "нірці" – вибігає з неї та знову вбігає. Якщо "котики" спіймали "мишку" або не можуть її довго спіймати, то призначають нову трійку ведучих.

«Космонавти»

На майданчику креслять 4-6 трикутники – "ракетодроми". У середині кожного позначають "ракети", загальна кількість яких повинна бути дещо меншою, ніж кількість гравців. Усі діти стають у коло й беруться за руки.

За сигналом вони декламують, ідучи по колу:

Нас чекають швидкі ракети

Для прогулянок на планети,

На будь-яку ми полетимо!

Але в грі – один секрет:

Хто спізнився -

Той без місця залишився!

Після слова "залишився" всі біжать до "ракетодромів" і займають місця в ракетах, у кожній із яких має бути не більше одного "космонавта". Той, хто не встиг цього зробити, стає в центрі майданчика.

«Мисливці»

Гру можна проводити на лісовій галявині, у парку, на майданчику. Серед учасників гри вибирають трьох ведучих "мисливців".

"Мисливці" розміщуються в різних кінцях майданчика, маючи в руках по одному малому м'ячу. Решта гравців теж розходяться по майданчику. За командою вихователя "Стій!" усі гравці зупиняються там, де їх застала команда. "Мисливці" з місця кидають у гравців м'ячем.

Гравці можуть ухилятися від м'яча, але сходити з місця не мають права. "Мисливець", який улучив у гравця, міняється з ним ролями.

Перемагають гравці, які не були або були найменшу кількість разів у ролі "мисливця".

«Курочки та горошинки»

Місце гри: пляж, ігровий майданчик, парк.

Із числа гравців обирають 2 «курочки» та 4—6 «горошинки». Усі інші гравці утворюють коло — «клітку».

«Горошинки» заходять у «клітку», назвні лишаються «курочки». За сигналом ведучого «клітка» рухається по колу праворуч або ліворуч, а «курочки» ходять навколо неї, змахують крильцями та квокчуть. За командою ведучого «Стій!» гравці зупиняються і піднімають руки, відкривши «клітку».

«Курочки» забігають у коло і намагаються наздогнати «горошинок». Упійману «горошинку» «курочка» виводить з кола. Гра продовжується знову, як тільки буде упіймана одна «горошинка». Після закінчення гри відзначаються найспритніші «курочка» та «горошинка».

Конкурс «Крокодил»

Потрібно також пам'ятати про те, що конкурси в таборі для дітей повинні бути ще й дуже веселими. Так чому б не пограти з дітками в старого доброго «Крокодила»? Для цього потрібно вибрати одну людину, який буде ведучим. Дітки з різних команд сідають перед головним гравцем і намагаються вгадати, що той показує. При цьому ведучий не повинен

використовувати слів або ж інших звукових підказок. Перемагає та команда, яка за весь конкурс набере більше очок. Кожне вгадування члена команди - 1 бал.

Конкурс на уважність

Це індивідуальний конкурс. Тобто тут грає кожен сам за себе. Хоча в результаті переможець також може представляти і всю команду. Так, всі діти стають в ряд. Коли ведучий говорить «море» - все повинні стрибнути вперед, «суша» - назад. Також ведучий може говорити «вода», «річка», «озеро» і так далі, тобто все, що відноситься до води. І так само з сушею. Варіації: «берег», «земля», «пісок». Ті з дітей, які неправильно стрибнуть, вибувають з гри. Залишитися має один чоловік, який і принесе виграшний бал своїй команді.

«Юні скульптори»

Існують ще й дуже веселі конкурси в літньому таборі для дітей. Наприклад, всім діткам точно сподобається гра «Скульптор». Реквізит тут прості: кульки і скотч. З надутих куль потрібно склеїти чоловіка або жінку так, щоб максимально було схоже на оригінал. Далі ж доведеться пояснити своє творіння, так що найвеселіше буде ще попереду.

Спортивний конкурс «Морський»

Грати в цю гру можна і в спортзалі, що, до слова, буде навіть краще. Тут - кожен сам за себе. Вибирається адмірал, тобто головнокомандувач корабля. Він буде віддавати накази, яким гравці повинні підкорятися.

- "Правий борт!" - всі дітки біжать до правої стіни.
- "Лівий борт!" - хлопці біжать до лівої стіни.
- «Корми» - діти відправляються до задньої стінки.
- «Ніс» - до передньої.
- «Підняти вітрила!» Після цієї команди все повинні тут же зупинитися і підняти вгору руки.
- «Драїти палубу!» В даному випадку всі діти роблять вигляд, що миють підлогу.

- "Гарматне ядро!" Після цієї команди всі діти присідають.
- «Адмірал на борту!» В даному випадку діти повинні завмерти і «віддати честь» головнокомандуючому.

З гри виходить той чоловік, який неправильно виконав команду або ж останнім прибіг до стіни. І так поки не залишиться один або кілька гравців.

Конкурси, змагання для підлітків**«Картина з сірників»**

Для чого служать сірники, знають всі. Ще всім відомо, що сірники - не іграшка. Але якщо не запалювати сірники, чому б і не пограти з ними? Наприклад, з сірників можна скласти картину. Наприклад, на цій картині може бути зображений якийсь спортсмен. Спробуйте з сірників скласти фігурки:

- *футболіста;*
- *баскетболіста;*
- *хокеїста;*
- *бейсболіста;*
- *ватерполиста (гравця у водне поло).*

«Кіножанри»

Коли режисер береться за зйомку фільму, він вирішує для себе, в якому жанрі і стилі буде цей фільм. Деколи один і той же твір, екранізований різними режисерами, стає трагедією, комедією. Уявіть себе знімальною групою і «екранізируйте» казку «Три ведмеді». При цьому не забудьте, що ви вирішили зняти фільм в жанрі:

- *фільму-мюзиклу;*
- *психологічного трилера;*
- *ексцентричній комедії;*
- *крутого бойовика;*
- *фільму жахів.*

«Анонімка»

Анонімкою називають лист без підпису або лист, який написав «анонім», тобто «невідомий». Про що тільки не пишуть автори анонімок! Про те, що

хтось живе без прописки. Про те, що хтось включає вечорами гучну музику. Про те, що хтось не платить за світло і за газ. Про те, що хтось викидає сміття в недозволеному місці... В загальному, в анонімці, як правило, міститься інформація про «антигромадському поведінці» якого-небудь

людини. Уявіть, що пристрасть до написання анонімок охопила не людей, а товари у продовольчому магазині. Всі продукти харчування почали скаржитися в правління з контролю за торгівлею на своїх сусідів по полицях. Пофантазуйте і складіть анонімку, яку міг би написати:

- маргарин, скаржиться на кабачкову ікру;
- оселедець, ображена копченою куркою;
- сметана, яка не злюбила голландський сир;
- сосиски, помирившись з кетчупом;
- кефір, завидуючий імпортному йогурту.

«Жест прощання»

При розставанні прийнято прощатися, тобто якимись особливими діями позначити завершення зустрічі. Де-то прощаються, потискуючи один одному руки, десь кланяються у пояс, десь махають вслід хусткою. Найцікавіші жести прощання бувають у представників різних партій і громадських організацій. Покажіть, як могли б прощатися представники:

- партії любителів коров'ячого молока;
- співтовариства нічного способу життя;
- фонду відродження трав'яних динозаврів;
- руху особливо пузатих людей;
- спілки любителів зимового плавання.

«Муки творчості»

Створити новий твір мистецтва дуже непросто. Недарма ж існує стійкий вираз - «муки творчості». Воно означає, що всі шедеври народжуються лише в результаті неймовірних, «болісних» зусиль митця. Спробуйте показати в маленькому етюді-пантомімі процес творчої роботи, або «муки творчості»:

- письменника;
- композитора;
- художника;
- скульптора;
- фотографа.

«Букет для знаменитості»

Люди певних професій частіше, ніж інші, отримують квіти. Вони отримують не просто квіти, а букети. Причому не просто букети, а букети з квітів, спеціально підібраних в єдину композицію. Такі букети-композиції виготовляють особливі художники - майстри ікебани. (Ікебана - це мистецтво складання букета.) Спробуйте стати фахівцем з ікебани і створіть для знаменитого людини букет-композицію з такою назвою: «Маестро», «Бенефіс», «Алегро», «Виваче», «Фанатик» та ін.

«Аукціон»

Пізнавальне змагання на кращі знання будь-якої сфери праці, предмета, явища. Можна провести аукціон знавців рідної природи, народної мудрості, квітів, грибів, ягід, плодів, риби. За формою аукціон нагадує вікторину і вечір запитань і відповідей. Ведучі (це мають бути досить ерудовані люди) викладають суть явища, а потім задають запитання. Учасники аукціону підносять рухи і відповідають на запропоновані питання. Перемагає той, хто покаже найкращі знання та оригінальність суджень.

«Бій ораторів»

Для бою визначається тема. Наприклад, історія Олімпійських ігор. Ораторам дається певний час, за який необхідно викласти максимум нової інформації.

«Вечір фантастичних ідей»

На вечорі викладаються і захищаються гіпотези, ідеї фантастичного, новаторського характеру в галузі науки й техніки, архітектури, музики тощо. За умовами захисту учасники виготовляють макети, малюнки, виставки, креслення. У певний час захищають те, що винесено на захист, використовуючи конспекти, літературні документи. У кожного, хто захищається,, мають бути опоненти (спеціалісти, педагоги). Вони відповідають на запитання аудиторії і прес-клубу. Перемагає той, чий проект буде найновішим, а докази переконливими. Приклади тем: табір майбутнього, школа майбутнього тощо.

Захід для старшого шкільного віку«Брейн-ринг Україна - рідний край»

Команди за 1 хвилину дають відповіді на запитання.

План запитань змагання. Перемагає та команда, котра першою сповістить про готовність відповідати звуковим сигналом (наприклад, свистком)

I. Географічне положення

1. Найбільший морський сусід України за береговою лінією. (Туреччина).
2. Найбільша за площею 603,7 тис. км² держава Європи. (Україна)
3. Найкоротший кордон зі... (Словаччиною)

II. Дослідження і освоєння

1. У яких документах вперше згадується назва «Україна»? (У Київському літописі, 1187 р.).
2. Кому належать перші географічні відомості про Україну? (Грекам. Геродот (484-425 р. до н. е.) описав природу півдня України).

III. Рельєф та корисні копалини

1. Про які гори писав великий Кобзар?

Гори мої високі! Не так і високі, Як хороші, хорошії, Блакитні здалека.
(Канівські гори).

2. Про що свідчать поклади кам'яного вугілля на території України? (Вугілля утворюється з рослин: хвощів, плаунів, деревовидних папоротей, що утворюють забо лочені ліси. Море кам'яновугільного періоду час від часу затоплювало ліси. Рослини вкривались осадам і перство рювались на лігніт, потім на буре та кам'яне вугілля. Отже, на території України колись було море).

IV. Клімат

1. В яких кліматичних поясах лежить територія України? (Помірний і субтропічний).
2. Чому у Карпатах немає льодовиків? (Найвища точка Карпатських гір лежить нижче льодовикової лінії).

V. Води

1. Які особливості Чорного та Азовського морів? (У 87% об'єму води Чорного моря міститься сірководень: Азовське море — найменні солоне море світу).
2. Древні греки називали її Борисфен, римляни — Дамапарис, турки — Узу, слов'яни — Славутич. Як називають її зараз? (Дніпро).

VI. Рослинний та тваринний світ

1. Що таке полонини? (Безлісі плоскі вершини Карпат).
2. Чому після другої світової війни почалися роботи із відновлення зубрів? Де вони зараз поширені? (Зубри були дуже знищені. Зараз зустрічаються на Волині та у Карпатах).

VII. Природні комплекси

1. Коли сформувалося сучасне Українське Полісся? Що про це свідчить? (У післяльодовиковий період. Болота).
2. Яка особливість лісостепової зони? (Чергування ділянок лісу і степу).

VIII. Природоохоронні об'єкти

1. Що дозволено і заборонено у природному заповіднику? (Наукова діяльність, туризм; господарська діяльність).
2. Яка відмінність між природним та біосферним заповідником? (Природний заповідник державного значення, а біосферний — міжнародного).

IX. Інші завдання

1. «Кіт у мішку» — команди задають питання одна одній.
2. «Сюрприз» — глядачі задають питання командам.
3. «Щасливий» — команди задають питання глядачам.
4. «Темна конячка» — командам роздають географічні карти із закресленими географічними об'єктами, які треба визначити.

Інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?»

Питання для вікторини:

1. Хто відкрив хребет Московський і гору Кремль? Де вони знаходяться?

М. М. Пржевальський. Вони знаходяться у Китаї, на північній окраїні Тибету.

2. Ми часто кажемо "час біжить", час летить"... Чому "час біжить"?

Древні греки користувались водяними годинниками для визначення часу. Водяні годинники ставили у різних суспільних установах. На зборах кожному виступаючому наливали певну кількість води у спеціальну посудину-годинник. Виступаючий міг говорити доти, поки вода перетікала з верхньої частини посудини у нижню.

3. Чому чайне блюдце має кільцевидну кромку з нижньої сторони?

Для того, щоб блюдце рівно стояло на столі, потрібно ретельно відшліфувати його дно. Цей процес дуже довгий і дорогий. Тому у виробництві блюдця користуються більш економічним і швидким шляхом - шліфувати тільки кромку.

4. Де був зроблений перший номерний знак автомобіля?

В Берліні (Німеччина, 1901р.)

5. Чи кашляють риби?

Так, кашляють. Цим самим вони вичищають зябра від сміття.

6. Чому дерева, які ростуть біля вуличних стовпів освітлення, скидають своє листя пізніше, ніж такі самі породи дерев, але розташованих далі?

Вирішальним фактором є те, що не температура впливає на цей процес, а світловий день.

7. Чому хворих у Стародавньому Римі виносили на людну вулицю?

Щоб кожен перехожий міг запропонувати спосіб найшвидшого лікування хворого.

8. Яку річ перейняли господарки у древніх фараонів?

Фартух.

9. Загадка Вольтера: що на світі найдовше та найкоротше? Чим нехтують і що шанують? Що поглинає все погане та відновлює все добре?

Час.

10. Як у стародавні часи називалась річка Дніпро?

Борисфен.

11. Як дізнатися про зміну погожої днини на дощ, спостерігаючи за мурашником?

Мурашки закривають вхід у свої домівки.

12. Якщо дощ йде опівночі, чи може через 48 годин бути сонячна погода?

Ні. В цей час, через 48 годин, буде ніч.

13. Який рік ХХ сторіччя не зміниться при читанні його "догори ногами"?

1961.

14. Деревина якого дерева використовується в суднобудівництві?

Сосна.

15. Чим можна почистити зуби у лісі, не маючи зубної пасти?

Деревне вугілля з додатком висушених та розтертих листків м'яти.

16. Коли звуки чути краще: в спекотний полудень чи рано вранці?

Вранці та ввечері. Повітря в цей час холодніше, щільніше, вологість підвищена, тому звукопровідність краща.

17. Яке найвище дерево в світі?

Евкالیпт. На його батьківщині - в Австралії було виявлено екземпляр висотою 189 м.

18. Чи існують моря без берегів?

Так. Це Саргасове море. Його "берегами" є течії.

19. Звідки прийшла назва "фара"?

о. Фарос в Єгипті, який знаменитий в стародавні часи своїми маяками.

20. Коли і де вперше почали виробляти згущене молоко?

Франція, кінець 19 ст., француз Анпер.